

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ
ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

Διπλωματική Εργασία

ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΥΠΕΡΑΚΤΙΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ

Της

ΣΟΦΟΥ ΘΕΟΔΩΡΑ

Επιβλέπων Καθηγητής: Λαδάς Ανέστης

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στην
Εφαρμοσμένη Λογιστική και Ελεγκτική

Οκτώβριος 2022

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Είναι γνωστό ότι η φορολογία είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη δημοσιονομική πολιτική των κρατών, προκειμένου οι κυβερνήσεις να είναι σε θέση να καλύπτουν τις ανάγκες των πολιτών μέσω των δημόσιων πόρων. Ένα δίκαιο και ηθικό φορολογικό σύστημα μπορεί να έχει θετική επίδραση στη ζωή των πολιτών και την οικονομία, αφού προωθεί την κοινωνική ισότητα και ευημερία. Παρόλα αυτά, το ισχύον σύστημα στην Ελλάδα δεν διαθέτει αυτά τα χαρακτηριστικά, με αποτέλεσμα ολοένα και περισσότεροι πολίτες να ωθούνται στην απόκρυψη των εισοδημάτων τους, για να αποφύγουν την καταβολή φόρων. Παρακλάδι της φοροδιαφυγής είναι οι offshore εταιρείες, οι οποίες τα τελευταία χρόνια παρουσιάζουν μεγάλη ανάπτυξη σε παγκόσμιο επίπεδο.

Με γνώμονα την εξυπηρέτηση του προαναφερόμενου σκοπού, διεξήχθη βιβλιογραφική ανασκόπηση σχετικών ερευνών και διαπιστώθηκε ότι παρόλο που το ελληνικό σύστημα φορολογίας θεωρείται η βασική αιτία της φοροδιαφυγής, στην πραγματικότητα οι πολίτες το χρησιμοποιούν ως έναυσμα. Στη συνέχεια, στη διπλωματική εργασία γίνεται μια ανάλυση του φορολογικού συστήματος, καθώς επίσης και των επιπτώσεων της φοροδιαφυγής στην εύρυθμη λειτουργία του, και της λειτουργίας των υπεράκτιων εταιρειών, αφού αποτελούν επίκαιρα και μείζονα προβλήματα, τα οποία προκαλούν το ενδιαφέρον και την ανησυχία των πολιτών.

Πιο αναλυτικά, στο τρίτο κεφάλαιο ξεκαθαρίζεται ο ορισμός του όρου, παρουσιάζεται το φορολογικό σύστημα της χώρας, αναλύονται τα χαρακτηριστικά του, ενώ πραγματοποιείται μια ιστορική αναδρομή της προέλευσης του. Στο τέταρτο κεφάλαιο γίνεται θεωρητική παρουσίαση της φοροδιαφυγής, των επιπτώσεων που έχει στη ζωή του ελληνικού κράτους, καθώς και των μέτρων που πρέπει να ληφθούν για την αντιμετώπιση της. Τέλος, το κεφάλαιο πέντε πραγματεύεται την έννοια των offshore εταιρειών, τα οφέλη που προσφέρουν, όπως επίσης και η λειτουργία τους στη χώρα μας.

ABSTRACT

It is known that taxation is inextricably linked to the fiscal policy of states, so that governments are able to cover the needs of citizens through public resources. A fair and ethical tax system can have a positive effect on citizens' lives and the economy, as it promotes social equality and prosperity. However, the current system in Greece doesn't have these features, as a result of which more and more citizens are being pushed to hide their income in order to avoid paying taxes. An offshoot of tax evasion is offshore companies, which in recent years have been growing rapidly worldwide.

In order to serve the aforementioned purpose, a literature review of relevant studies was conducted and it was found that although the Greek tax system is considered the main cause of tax evasion, in reality citizens use it as a trigger. Then, the thesis provides an analysis of the tax system, as well as the impact of tax evasion on its proper functioning and the operation of offshore companies, since they are topical and major problems and cause the interest and concern of citizens.

More specifically, the third chapter clarifies the definition of the term, presents the country's tax system, analyses its characteristics and provides a historical review of its origins. In the fourth chapter, a theoretical presentation of tax evasion, its impact on the life of the Greek state and the measures that must be taken to combat it is presented. Finally, chapter five deals with the concept of offshore companies, the benefits they offer, as well as their operation in our country.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	ii
ABSTRACT.....	iii
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ.....	vi
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	vii
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	1
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
1.1 Εισαγωγικές παρατηρήσεις.....	1
1.2 Σκοπός της διπλωματικής.....	2
1.3 Δομή της διπλωματικής	2
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	4
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	7
ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	7
3.1 Εισαγωγή	7
3.2 Η έννοια του φόρου	7
3.3 Ιστορική αναδρομή	9
3.4 Αντικείμενο του φόρου	11
3.5 Υποκείμενο του φόρου	12
3.6 Κατηγορίες φόρων.....	13
3.7 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα άμεσων και έμμεσων φόρων	17
3.8 Λειτουργίες των φόρων	18
3.9 Βασικές αρχές της φορολογίας	20
3.10 Παράγοντες διαμόρφωσης φορολογικής δικαιοσύνης.....	21
3.11 Επιπτώσεις της φορολογίας στην οικονομική και κοινωνική ζωή.....	24
3.12 Φορολογία εισοδήματος νομικών προσώπων.....	25
3.13 Φορολογία φυσικών προσώπων.....	27
3.14 Συμπεράσματα	29
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	31
ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ.....	31
4.1 Εισαγωγή	31
4.2 Η έννοια της φοροδιαφυγής.....	31
4.3 Μέθοδοι φοροδιαφυγής	32

4.4 Παράγοντες φοροδιαφυγής.....	34
4.5 Τρόποι αντιμετώπισης φοροδιαφυγής	36
4.6 Συνέπειες φοροδιαφυγής.....	37
4.7 Φοροδιαφυγή και παραοικονομία.....	38
4.8 Φοροδιαφυγή και φυσικά πρόσωπα.....	41
4.9 Φοροδιαφυγή και νομικά πρόσωπα	42
4.10 Οφέλη αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής.....	43
4.11 Φορολογικός έλεγχος.....	45
4.12 Κυρώσεις φοροδιαφυγής.....	47
4.13 Συμπεράσματα	48
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	49
ΥΠΕΡΑΚΤΙΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ.....	49
5.1 Εισαγωγή	49
5.2 Έννοια offshore εταιρείας.....	49
5.3 Χαρακτηριστικά μιας offshore εταιρείας.....	50
5.4 Είδη offshore δραστηριοτήτων	51
5.5 Πλεονεκτήματα εταιρειών offshore	53
5.6 Μειονεκτήματα εταιρειών offshore	54
5.7 Κριτήρια επιλογής offshore εταιρειών.....	55
5.8 Φορολόγηση offshore στην Ελλάδα	56
Οι υπεράκτιες εταιρείες, για τα ακίνητα που έχουν στη χώρα μας, είναι υποχρεωμένες σε:	56
5.9 Μεθοδολογία φοροαποφυγής μέσω offshore.....	57
5.10 Ξέπλυμα μαύρου χρήματος και μέτρα περιορισμού παράνομων δραστηριοτήτων	58
5.11 Συμπεράσματα	59
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6	60
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ, ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ	60

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1: Δείκτης φόρου ως προς το ΑΕΠ.....	12
Διάγραμμα 2: Συντελεστές ΦΠΑ στην Ελλάδα έναντι ΟΟΣΑ.....	14
Διάγραμμα 3: Σχέση φοροδιαφυγής-παραοικονομίας.....	37
Διάγραμμα 4: Παραοικονομία ως % του ΑΕΠ στην Ελλάδα.....	37
Διάγραμμα 5: Παραοικονομία ως % του ΑΕΠ ΟΟΣΑ.....	38

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Φορολογικός συντελεστής νομικών προσώπων 2021 24

Πίνακας 2: Φορολογικός συντελεστής εισοδήματος από εργασία και συντάξεις 2021 26

Πίνακας 3: Συντελεστής ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης 2021 27

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Η μεγάλη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 προκάλεσε την μεγέθυνση του δημοσίου χρέους και την ανεξέλεγκτη πορεία των δημόσιων οικονομικών, των αναπτυγμένων κυρίως χωρών. Μετά από μια σειρά μέτρων, τα οποία στόχευαν στον περιορισμό των δαπανών, οι χώρες υιοθετούν μέτρα, τα οποία έχουν ως στόχο την αύξηση των εσόδων των κρατών. Προς αυτή την κατεύθυνση κινήθηκε και η οικονομία της Ελλάδας, μέσω της συμφωνίας που επιτεύχθηκε με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Παρόλα αυτά, κρίνεται απαραίτητη η μεταρρύθμιση του φορολογικού συστήματος της χώρας, το οποίο να χαρακτηρίζεται από απλότητα, δικαιοσύνη και προοδευτικότητα, ωστόσο αυτό δεν υφίσταται τόσο στη θεωρία όσο και στην πράξη.

Τα τελευταία χρόνια, ολοένα και περισσότερες είναι οι κυβερνήσεις, οι οποίες έρχονται αντιμέτωπες με το μείζον πρόβλημα της φοροδιαφυγής, το οποίο αποτέλεσε αντικείμενο μελέτης πολλών ερευνητών. Η συμπεριφορά αυτή των πολιτών, είναι επακόλουθο της υψηλής και άδικης φορολόγησης, που εφαρμόζουν τα κράτη, αυξάνοντας τις κοινωνικές ανισότητες και προκαλεί σημαντικά προβλήματα στην προσπάθεια του ελληνικού κράτους για δημοσιονομική εξυγίανση, ενώ επηρεάζει αρνητικά την κοινωνική συνοχή και ισότητα. Ένας ακόμη παράγοντας, ο οποίος ευνοεί την αύξηση της φοροδιαφυγής, σύμφωνα με τον Windrobe, είναι η έλλειψη εμπιστοσύνης από τη μεριά των πολιτών προς τις εκάστοτε κυβερνήσεις, αφού η απουσία συνέπειας και ειλικρίνειας, μεταξύ υποσχέσεων και πράξεων, δημιουργεί ένα κλίμα καχυποψίας στο κοινωνικό σύνολο, όσον αφορά την αξιοκρατία και την πολιτική διαφάνεια.

Μια από τις πιο διαδεδομένες μεθόδους φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής, τα τελευταία χρόνια, αποτελούν οι offshore εταιρείες. Πρόκειται κατά κύριο λόγο για εταιρείες, οι οποίες ιδρύονται σε ένα κράτος και επωφελούνται της ευνοϊκής φορολογίας από αυτό, ενώ παράλληλα ασκούν τη βασική δραστηριότητα τους σε άλλο κράτος. Αυτό που δελεάζει φυσικά και νομικά πρόσωπα να επενδύσουν σε υπεράκτιες εταιρείες είναι το γεγονός ότι

προσφέρουν πλήρη ανωνυμία και έτσι μπορούν να συγκαλύψουν εύκολα παράνομες δραστηριότητες. Οι χώρες ανά τον κόσμο καταβάλλουν προσπάθειες προκειμένου να εξαλείψουν τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής μέσω των εξωχώριων εταιρειών και να επικρατεί διαφάνεια σε πολιτικό και φορολογικό επίπεδο.

1.2 Σκοπός της διπλωματικής

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η βαθύτερη κατανόηση του φορολογικού συστήματος στην Ελλάδα και όλες οι μορφές, πτυχές και λειτουργίες των φόρων, προκειμένου ο κάθε φορολογούμενος να είναι σε θέση να έχει μια καλύτερη πληροφόρηση για τον τρόπο και τους λόγους για τους οποίους αυτοί επιβάλλονται. Περαιτέρω, η συγκεκριμένη μελέτη στοχεύει στη διερεύνηση του φαινομένου της φοροδιαφυγής, προκειμένου να αναλυθούν σε βάθος τα αίτια και οι επιπτώσεις του φαινομένου, ενώ γίνεται αναφορά και στα μέτρα που πρέπει να λάβει η εκάστοτε κυβέρνηση, πιο συγκεκριμένα το ελληνικό κράτος, για να εξαλειφθεί αυτό το φαινόμενο. Τέλος, γίνεται ξεχωριστή αναφορά στις offshore εταιρείες, οι οποίες είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με τη φοροδιαφυγή.

1.3 Δομή της διπλωματικής

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η έννοια του φόρου, ενώ γίνεται μία ιστορική αναδρομή, προκειμένου να γίνει γνωστή η προέλευση των φόρων και η λειτουργία τους σε παλαιότερα χρόνια. Ακόμα, αναφέρεται το αντικείμενο και υποκείμενο του φόρου, οι βασικές κατηγορίες στις οποίες διακρίνεται, ενώ αναλύεται η συμβολή και η σημαντικότητα του. Παράλληλα, αναπτύσσονται οι αρχές που διέπουν το φορολογικό σύστημα στην Ελλάδα και διαμορφώνουν τη φορολογική δικαιοσύνη, καθώς επίσης και η παρουσίαση με βάση τα άρθρα του ελληνικού νόμου η φορολογία φυσικών και νομικών προσώπων.

Στη συνέχεια, το τέταρτο κεφάλαιο πραγματεύεται το πρόβλημα της φοροδιαφυγής στο ελληνικό κράτος, αναλύοντας τις μεθόδους με τις οποίες φοροδιαφεύγουν οι πολίτες, φυσικά

και νομικά πρόσωπα, και τους παράγοντες που τους ωθούν σε αυτή την πράξη. Επιπλέον, αναφέρονται οι τρόποι πάταξης του φαινομένου, οι επιδράσεις τους στη ζωή των πολιτών, η διάκρισή της από την παραοικονομία, αφού πολλοί είναι εκείνοι που συγχέουν τις δυο αυτές έννοιες. Τέλος, παρουσιάζεται η σημαντικότητα του φορολογικού ελέγχου και οι κυρώσεις που πρέπει να επιβληθούν σε αυτούς που φοροδιαφεύγουν, προκειμένου να σχηματιστεί μια ολοκληρωμένη γνώμη σχετικά με το μέγεθος του προβλήματος.

Τέλος, στο κεφάλαιο πέντε γίνεται λόγος για τα χαρακτηριστικά που διέπουν μια υπεράκτια εταιρεία, τα είδη των offshore εταιρειών τα οποία μπορεί να ιδρύσει κανείς, ανάλογα με τους στόχους του και τα κριτήρια που θέλει να πληροί, ενώ αναφέρονται και τα μειονεκτήματα και πλεονεκτήματα που συνεπάγεται η δημιουργία τους. Ακόμη, γίνεται αναφορά στην λειτουργία των υπεράκτιων εταιρειών στη χώρα μας, ενώ παράλληλα περιγράφεται η μέθοδος φοροαποφυγής μέσω αυτών των εταιρειών και η χρήση τους ως βιτρίνες για την πραγματοποίηση παράνομων δραστηριοτήτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Φορολογία είναι το σύστημα που θέτει κάθε κράτος, προκειμένου να υποχρεώσει τους πολίτες του σε επιβολή υποχρεωτικών φόρων υπέρ του. Τα έσοδα αυτά, αποτελούν την κύρια πηγή εσόδων μιας χώρας και είναι ιδιαίτερα σημαντικά για τις κρατικές δαπάνες, τη δημοσιονομική πολιτική και την οικονομική ανάπτυξη ενός κράτους. Άμεσα συνυφασμένη με τη φορολογία, είναι η φοροδιαφυγή εισοδημάτων.

Η φοροδιαφυγή και γενικότερα η παραοικονομία, είναι ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα με τα οποία έρχονται αντιμέτωπες οι κυβερνήσεις πολλών χωρών ανά τον κόσμο. Ειδικότερα στην Ελλάδα, με το πέρασμα των χρόνων, αυτό το πρόβλημα διογκώνεται, με αποτέλεσμα η χώρα να βρίσκεται σε δυσμενή θέση σε σχέση με άλλες αναπτυγμένες χώρες. Αποτελεί ένα από τα σοβαρότερα εγκλήματα που μπορεί να διαπραχθεί εις βάρος ενός κράτους, καθώς θεωρείται ποινικό αδίκημα ενάντια στο φορολογικό σύστημα μιας χώρας.

Οι έννοιες της φοροδιαφυγής και της παραοικονομίας στην Ελλάδα αποτέλεσαν αντικείμενο μελέτης των Matsagani & Flevotomou (2010). Μέσα από μια έρευνα των φορολογικών δηλώσεων, των προϋπολογισμών των νοικοκυριών, τις πηγές και τους δείκτες εισοδήματος, ενός ποσοστού του πληθυσμού για το φορολογικό έτος 2004-2005, διαπίστωσαν ότι παρατηρείται έλλειμμα της τάξης του 26% στις εισπράξεις φόρου του κράτους. Τέλος, η συγκεκριμένη έρευνα καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η φοροδιαφυγή προκαλεί ως αντίκτυπο μεγαλύτερη κοινωνική ανισότητα και τη χαμηλή ανάπτυξη του φορολογικού συστήματος της χώρας.

Έχει παρατηρηθεί πως η φοροδιαφυγή έχει αρνητικές συνέπειες στην κοινωνική και οικονομική ζωή. Οδηγεί σε ανισοκατανομή του φορολογικού πλούτου και σε έλλειψη πόρων του δημοσίου, την οποία, για να την καλύψει, επιβάλλει εκ νέου φορολογικές υποχρεώσεις, σε αυτούς, που ήδη, συμμορφώνονται απέναντι στο νόμο.

Παρομοίως, με τη φορολογική στάση των Ελλήνων έναντι πολιτών άλλων χωρών, ασχολήθηκαν οι Drogalasetal (2018), πραγματοποιώντας μια έρευνα που δημοσιεύθηκε με τίτλο “Taxethics and taxevasion, evidence from Greece”. Για την πραγματοποίηση της έρευνας χρησιμοποίησαν το ερωτηματολόγιο του καθηγητή Robert W. McGee και τα αποτελέσματα της έδειξαν ότι οι άνθρωποι στην Ελλάδα φοροδιαφεύγουν, διότι δεν έχουν εμπιστοσύνη στο κράτος, όσον αφορά τη σωστή διαχείριση του δημόσιου προϋπολογισμού

και όχι για δικά τους οικονομικά οφέλη. Αφορμή για αυτή την έρευνα αποτέλεσε το γεγονός ότι οι πολίτες σκόπιμα αποφεύγουν την πληρωμή των φόρων προς το κράτος, καθώς σε πολλές περιπτώσεις δεν προβλέπεται κάποια ποινή από τη νομοθεσία.

Στο ίδιο συμπέρασμα κατέληξε και ο Diakomihalis M. (2020) μέσα από την έρευνα του. Ακόμη, διαπιστώθηκε ότι ένας λόγος της φοροδιαφυγής είναι η υψηλή φορολόγηση, η άνιση φορολογική διαβάθμιση μεταξύ των κοινωνικών στρωμάτων, καθώς και η διαφθορά που κυριαρχεί στο ευρύτερο σύστημα.

Μια ακόμη έρευνα, όσον αφορά τους παράγοντες της παραοικονομίας στην Ελλάδα είναι αυτή των Bitzenietal. (2016). Πιο αναλυτικά, η έρευνα έδειξε πως η παραοικονομία σχετίζεται άμεσα με μακροοικονομικούς παράγοντες και πιο συγκεκριμένα με την αύξηση του ποσοστού της ανεργίας, την αύξηση του ΑΕΠ και τη συμπεριφορά του κράτους απέναντι στους φορολογούμενους πολίτες. Τέλος, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η αύξηση των κρατικών εσόδων και η ορθή αντιμετώπιση της ελληνικής κρίσης γενικότερα, μπορεί να επιτευχθεί μόνο εάν η παραοικονομία ενσωματωθεί πλήρως στην επίσημη οικονομία του κράτους.

Οι Artavanisetal. (2015) εξετάζουν τη φοροδιαφυγή σε όλους τους κλάδους της οικονομίας, χρησιμοποιώντας αποδεικτικά στοιχεία από την Ελλάδα, στο άρθρο τους με τίτλο “Tax evasion across industries: soft credit evidence from Greece”. Μέσα από μια έρευνα που πραγματοποίησαν, αντλώντας πληροφορίες από ελληνικές τράπεζες για το έτος 2009, οδηγήθηκαν στο συμπέρασμα ότι 28,2 δισ. € εισοδημάτων παραμένει αφορολόγητο στη χώρα και αυτό έχει ως αποτέλεσμα 11 δισ. € των φορολογικών εσόδων της χώρας να είναι φοροδιαφεύγοντα. Επιπλέον, σημαντική είναι η διαπίστωση ότι οι κλάδοι εργασίας, στους οποίους παρατηρείται μεγαλύτερη και συχνότερη φοροδιαφυγή, είναι η ιατρική, η νομική, η μηχανική, η εκπαίδευση και τα μέσα ενημέρωσης.

Το 2014 οι Skouras S. & Christodoulakis N. ασχολήθηκαν με τον προεκλογικό αγώνα που πραγματοποιούν οι κυβερνήσεις στην Ελλάδα, στο άρθρο τους με τίτλο “ Electoral misgovernance cycles: evidence from wildfires and tax evasion in Greece”. Συμπέρασμα της παρουσίασης τους είναι ότι κατά την περίοδο των εκλογών, η προσοχή των κυβερνόντων αποσπάται πλήρως από τη διακυβέρνηση της χώρας, οδηγώντας σε μεγάλη μείωση των εσόδων του κράτους, γύρω στο 8% του συνολικού ΑΕΠ. Επιπλέον, η κακή διακυβέρνηση έχει παρατηρηθεί ότι ευνοεί την αύξηση της φοροδιαφυγής και την εκπλήρωση ορισμένων συμφερόντων.

Μια αναφορά, στα όσα είναι ευρέως γνωστά για τη φοροδιαφυγή, γίνεται στο δοκίμιο “Cheating ourselves: The economics of tax evasion” από τον Slemrod J. (2007). Βασικό συμπέρασμα του συγκεκριμένου δοκιμίου είναι ότι οι κυβερνώντες μιας χώρας, οφείλουν να λάβουν μέτρα, τα οποία θα στηρίζουν το φορολογικό σύστημα που έχουν καθιερώσει και θα αποβλέπουν στη φορολογική συνέπεια των κατοίκων. Κανένα σύστημα δεν πρέπει να βασίζεται στην ηθική των πολιτών, καθώς είναι πολλοί εκείνοι που εκμεταλλεύονται τους νομοταγείς πολίτες, έχοντας ως αποτέλεσμα, με την πάροδο του χρόνου, το ποσοστό αυτό των ανθρώπων ολοένα να μειώνεται. Κάθε κράτος έχει υποχρέωση να λάβει δραστικά νομικά μέτρα, έτσι ώστε να συμμορφωθούν οι πολίτες με τους κανόνες και να συμβάλλει στην πάταξη της φοροδιαφυγής και της ανισότητας.

Ακόμα, με το έντονο πρόβλημα της φοροδιαφυγής, την περίοδο 1980-2018, ασχολήθηκαν οι Anastasiouetal., μέσα από την έρευνά τους με τίτλο “ Estimation of the size of tax evasion in Greece” (2020). Πιο συγκεκριμένα, η έρευνά τους βασίστηκε στην υπόθεση ότι η εκτίμηση του μεγέθους της παραοικονομίας μπορεί να οδηγήσει σε μια ασφαλή μέτρηση της έκτασης της φοροδιαφυγής. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο αυξήθηκε σημαντικά η έκταση της φοροδιαφυγής, καθώς και ότι το μεγαλύτερο ποσοστό της προήλθε από την άμεση φορολογία.

Πέραν της φοροδιαφυγής, πολλοί μελετητές ασχολήθηκαν και με το φαινόμενο των offshore εταιρειών, ανάμεσά τους και ο Masciandaro, D. (2008). Κύριος ισχυρισμός του είναι ότι, τα γνωστά ως υπεράκτια χρηματοοικονομικά κέντρα (OFC), εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τα χαρακτηριστικά των διεθνών προτύπων, όσον αφορά την αντιμετώπιση φαινομένων, όπως η φοροδιαφυγή, το ξέπλυμα μαύρου χρήματος και η οικονομική αστάθεια. Αναλυτικότερα, μέσω ενός εμπειρικού μοντέλου που εξετάζει 22 χώρες, διαπιστώνει ότι χώρες με υψηλότερη πολιτική σταθερότητα και χαμηλότερο επίπεδο εγκληματικότητας, είναι πιο πιθανό να χαρακτηριστούν ως OFC, ενώ δεν είναι απαραίτητο να έχουν ως επίσημη γλώσσα την αγγλική και να διαθέτουν μια θεμελιώδη γεωγραφική θέση.

Τέλος, με τα υπεράκτια χρηματοοικονομικά κέντρα, ασχολήθηκαν και οι Durneyetal. (2017), οι οποίοι εστίασαν στον τρόπο με τον οποίο οι δραστηριότητες των OFC μέσω θυγατρικών εταιρειών επηρεάζουν την ποιότητα της χρηματοοικονομικής αναφοράς. Διαπίστωσαν πως εταιρείες με αυστηρά νομικά καθεστάτα και θυγατρικές συνδεδεμένες με OFC, επηρεάζουν αρνητικότερα τη χρηματοοικονομική αναφορά, από ότι εταιρείες χωρίς δραστηριότητες OFC.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

3.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό, γίνεται εισαγωγή στο θεσμικό πλαίσιο, που επικρατεί στη χώρα μας, ενώ δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στον ορισμό της φορολογίας και της έννοιας του φόρου, όπως επίσης και η πορεία του κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών, με βάση την έρευνα που πραγματοποιήθηκε από το Διανέοσις. Επιπλέον, αναφέρονται οι κυριότερες κατηγορίες των φόρων και παρουσιάζονται ορισμένα από τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα τους, καθώς επίσης και οι επιπτώσεις της φορολογίας σε όλους τους τομείς της ζωής των πολιτών.

3.2 Η έννοια του φόρου

Φόρος είναι η χρηματική εισφορά ή το χρηματικό ποσό, το οποίο επιβάλλεται υποχρεωτικά στους πολίτες από το κράτος. Με άλλα λόγια, είναι το μέρος του εισοδήματος των πολιτών, που καταβάλλεται στο δημόσιο, μέσω της φορολογίας εισοδήματος. Ο υποχρεωτικός χαρακτήρας των φόρων, αφορά είτε τα φυσικά πρόσωπα είτε τα νομικά πρόσωπα ή νομικές οντότητες. Τα έσοδα που λαμβάνει η κυβέρνηση από τους φόρους, προορίζονται για τη χρηματοδότηση των κρατικών δαπανών, την αντιμετώπιση των κοινωνικών ανισοτήτων και γενικότερα, τη σταθεροποίηση της οικονομίας. Επιπλέον, η είσπραξη φόρων αποτελεί το κυριότερο μέσο αύξησης των εσόδων σε παγκόσμιο επίπεδο, καθώς με αυτόν τον τρόπο, τα κράτη εξασφαλίζουν το 90% των εισπράξεών τους.

Μία άλλη εκδοχή του φόρου, η οποία έχει διατυπωθεί από το Γάλλο οικονομολόγο Gaston Zeze, είναι ότι ο φόρος αποτελεί άμεση και οριστική παροχή των ιδιωτών προς τη δημόσια εξουσία, που είναι αναγκαία για την κάλυψη των δημοσίων βαρών. Συνεπώς, τα κύρια χαρακτηριστικά του φόρου είναι ότι αφορά τη χρηματική παροχή προς το κράτος από τους ιδιώτες, η οποία είναι:

- a. Άμεση
- b. Υποχρεωτική
- c. Οριστική

d. Μονομερής.

Πιο συγκεκριμένα, στην Ελλάδα, και σύμφωνα με τον νόμο 4172/2013 , ΦΕΚ Α' 167/23.7.2013 και το άρθρο 7 του νόμου (Φορολογητέο εισόδημα), φόρος επιβάλλεται στις παρακάτω κατηγορίες ακαθάριστων εισοδημάτων:

1. **Εισόδημα από μισθωτή εργασία και συντάξεις.** Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει κάθε εισόδημα που αποκτάται από μισθωτή εργασία και συντάξεις.
2. **Εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα.** Περιλαμβάνει το εισόδημα, το οποίο αποκτάται από την άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας, ανεξάρτητα από τη φύση της, σε αντιδιαστολή με τη διάκριση του προηγούμενο Κώδικα (Ν.2238/1994) σε εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις, εισόδημα από ελεύθερα επαγγέλματα και εισόδημα από γεωργικές επιχειρήσεις.
3. **Εισόδημα από κεφάλαιο.** Σε αυτή την κατηγορία περιλαμβάνεται το εισόδημα, το οποίο αποκτάται με μορφή:
  - Μερισμάτων,
  - Τόκων
  - Δικαιωμάτων και
  - Εισοδήματος από ακίνητη περιουσία,

σε αντιδιαστολή με τη διάκριση του προηγούμενου Κώδικα (Ν.2238/1994) σε εισόδημα από ακίνητα και εισόδημα από κινητές αξίες.

4. **Εισόδημα από υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου.** Η συγκεκριμένη κατηγορία περιλαμβάνει το εισόδημα, το οποίο αποκτάται ως υπεραξία από μεταβίβαση:
  - Ακίνητης περιουσίας,
  - Επιχείρησης,
  - Εταιρικών μεριδίων ή μερίδων,
  - Μετοχών,
  - Κρατικών ομολόγων,
  - Εντόκων γραμματίων,
  - Εταιρικών ομολόγων και
  - Παραγώγων χρηματοοικονομικών προϊόντων.

3.3 Ιστορική αναδρομή

Ο φόρος που επιβάλλεται από κάθε κράτος, το σύστημα της φορολογίας που εφαρμόζει, δεν αποτελεί σύγχρονο μέτρο. Αντιθέτως, η αναγκαιότητα της φορολόγησης προϋπήρχε σε κάθε κοινωνία από τα αρχαία, ακόμα, χρόνια. Σε αντίθεση με τη σημερινή μορφή των φόρων, στην αρχαιότητα η φορολογία αφορούσε την υποχρέωση των πολιτών να καταβάλλουν στους άρχοντές τους, με στρατιωτική ή πολιτική εξουσία, ή σε γαιοκτήμονες, αντικείμενα ή προϊόντα αξίας και αυτοί με τη σειρά τους τα μεταβίβαζαν στην ανώτατη αρχή του κράτους. Ακόμα, υπήρχαν περιπτώσεις, στις οποίες φορολογούμενος δεν ήταν ένας πολίτης, αλλά ολόκληρο το κράτος.

Πιο συγκεκριμένα, η φορολογία στην Ελλάδα, ξεκινάει από πολύ παλιά, από την περίοδο ακόμα της Τουρκοκρατίας. Τότε, οι κυριότεροι φόροι ήταν:

- Ο φόρος της δεκάτης, δηλαδή από τα δέκα ίσα μέρη της αγροτικής παραγωγής, το ένα (δικαίωμα ιδιοκτησίας), το λάμβανε η Οθωμανική εξουσία, και
- Ο κεφαλικός φόρος, ο οποίος αφορούσε την αποδοχή της θρησκευτικής ταυτότητας του μη μουσουλμανικού πληθυσμού. Για αυτό το λόγο, ήταν υπόχρεοι σε ετήσια καταβολή ενός συγκεκριμένου χρηματικού ποσού.

Κατά την περίοδο της επανάστασης 1821-1828, διατηρήθηκε ο φόρος της δεκάτης, από την περίοδο της Τουρκοκρατίας. Επιπλέον, προστέθηκαν και άλλοι φόροι, οι οποίοι ήταν οι:

- Φόρος από καρπούς, το ένα από τα δέκα
- Φόρος για παραγωγή ρυζιού, δύο από τα δέκα
- Φόρος κτημάτων, τρία από τα δέκα
- Εισαγωγικοί δασμοί, οι οποίοι βάρυναν το 12% των εξαγόμενων προϊόντων και τα διανεμόμενα στο εσωτερικό της χώρας προϊόντα.

Η εποχή του Καποδίστρια 1828-1831, συνοδεύτηκε από μεταρρυθμίσεις, οι οποίες αφορούσαν τροποποιήσεις στο φόρο της δεκάτης και, όσον αφορά τους δασμούς, μείωση του ποσοστού σε 10% για τις εισαγωγές και σε 6% για τις εξαγωγές. Την περίοδο της βασιλείας του Όθωνα που ακολούθησε (1832-1862), καταργήθηκαν οι εξαγωγικοί δασμοί, επιβλήθηκε φόρος στους κατόχους στρεμμάτων, καθώς και φόρος τελωνείου και διατηρήθηκε ο φόρος της δεκάτης. Επιπλέον, καθιερώθηκε ο φόρος επιτηδευματιών (1836), σε ποσοστό 5% επί

του κέρδους του επαγγέλματος, και ο φόρος χαρτοσήμου το (1836), προκειμένου να πατάξουν τις καταχρήσεις επαγγελμάτων, όπως δικαστών, συμβολαιογράφων. Επίσης, την ίδια χρονιά, εισήχθη και ο φόρος οικοδομών, σε 7% επί του εισοδήματος από ακίνητη περιουσία. Οι φορολογικές μεταρρυθμίσεις, οι οποίες συμπλήρωσαν την περίοδο αυτή της βασιλείας, ήταν τα διαπύλια τέλη, το 1847, τα οποία επιβάλλονταν στα εισαγόμενα από άλλες περιοχές του εσωτερικού προϊόντα, τα πρώτα διόδια, τα οποία δημιουργήθηκαν το 1842, καθώς και οι οικονομικές εφορίες, που ιδρύθηκαν το 1854.

Τα έτη 1862-1882, επί Αλέξανδρου Κουμουνδούρου, τα εθνικά κτήματα πέρασαν και αυτά με τη σειρά τους στον έλεγχο του κράτους, ενώ το 1877 επιβάλλεται, για πρώτη φορά, η φορολόγηση των ανωνύμων εταιριών. Σε επόμενη φάση (1882-1893), καταργήθηκε ο φόρος της δεκάτης στο σιτάρι, όχι όμως και στην ελαιοπαραγωγή, επιβλήθηκε φόρος στον καπνό, στο πετρέλαιο και στους κατόχους ζώων. Η περίοδος 1893-1908, σηματοδεύτηκε από τη χρεοκοπία του Ελληνικού κράτους, ενώ το 1909 καθιερώθηκε φόρος, 3%-7% επί του εισοδήματος, φόρος κινητών αξιών και εκτάκτων κερδών.

Το 1919, ξεκινάει η σύγχρονη ιστορία της Ελλάδας με την εισαγωγή των παρακάτω νόμων:

- Φόρος επί καθαρού εισοδήματος
- Φόρος επί κληρονομίας, δωρεών και κερδών λαχείων
- Φόρος επί ακίνητης ιδιοκτησίας.

Επιπλέον, εισήχθη και ο συνθετικός συμπληρωματικός φόρος, ο οποίος ανερχόταν σε 5% για ποσά μέχρι 10000 δραχμές και σε 10% για μεγαλύτερα ποσά¹.

Περνώντας στην περίοδο του μεσοπολέμου, από το 1919 έως το 1939, πραγματοποιήθηκαν αλλαγές στον τελωνειακό κώδικα, στα τέλη διαφήμισης και χαρτοσήμου, καθώς και στον κύκλο εργασιών. Παράλληλα, επιβλήθηκαν το 1920, τα πρώτα τέλη κυκλοφορίας στα αυτοκίνητα και το 1923, ο έκτακτος φόρος περιουσίας. Έπειτα, τα έτη 1940-1945 του πολέμου, επιβλήθηκαν έκτακτοι φόροι, οι οποίοι συνοδευόντουσαν από κάποιες απαλλαγές, ένας προαιρετικός φόρος, γνωστός ως πολεμόσημο, στις συναλλαγές, και ο φόρος πλουτησάντων επί της κατοχής, ο οποίος ήταν υποχρεωτικός.

Τα χρόνια μεταξύ 1946-1973, καθιερώθηκαν τα λογιστικά βιβλία, πραγματοποιήθηκε μεταρρύθμιση, που αφορούσε τη φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, ενώ διατηρήθηκε ο φόρος κληρονομίας και δωρεών.

---

¹<https://www.taxheaven.gr/news/38126/h-istoria-ths-forologias-sthn-ellada-synopsh-meros-prwto-1821-1919>

Πολλές και σημαντικές, ωστόσο, ήταν οι αλλαγές, που υλοποιήθηκαν τα έτη 1974 μέχρι και σήμερα, με τη φορολογία να εισέρχεται στη σύγχρονη εποχή. Αρχικά, το 1978 καθιερώθηκαν τα τεκμήρια, προκειμένου να περιοριστεί η φορολογία, ενώ λίγα χρόνια αργότερα, το 1987, εισήχθη στη φορολογία ο φόρος προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ), με συντελεστές 36%, 18% και 3%. Το 1978, επιβλήθηκε ο φόρος ακίνητης περιουσίας, που διακρινόταν σε φόρο κατοχής ακινήτων και σε φόρο μεταβίβασης περιουσίας. Περαιτέρω, το 1977, γίνονται απαραίτητες οι ταμειακές μηχανές, καθιερώνονται τρεις κατηγορίες βιβλίων, όσον αφορά το ΕΓΛΣ, μεταξύ άλλων και δυο κατηγορίες βιβλίων, τα απλογραφικά και διπλογραφικά, που τηρούνται έως ²σήμερα και εισάγονται τα ΕΛΠ. Το 1998, ψηφίστηκε το τέλος συνδρομητών κινητής τηλεφωνίας, σε κάθε λογαριασμό με ποσοστό από 12%-20%. Οδεύοντας στη σημερινή εποχή, το 2013 δημοσιεύθηκε ο νέος φορολογικός νόμος, ο οποίος περιλάμβανε σημαντικές μεταρρυθμίσεις, σε σχέση με τη φορολογία εισοδήματος, από όπου προέκυψαν οι σημερινές κατηγορίες εισοδήματος, που αναφέρθηκαν και στην ενότητα 3.1 παραπάνω. Τέλος, το 2014 επιβλήθηκε στους Έλληνες πολίτες ο ενιαίος φόρος ιδιοκτησίας ακινήτων (ΕΝΦΙΑ)³.

3.4 Αντικείμενο του φόρου

Αντικείμενο του φόρου είναι:

- a. Η παράδοση αγαθών και η παροχή υπηρεσιών, εφόσον πραγματοποιείται στο εσωτερικό της χώρας (ως εσωτερικό της χώρας νοείται η ελληνική επικράτεια, εκτός του Άγιου Όρους), από υποκείμενο στο φόρο, που ενεργεί με αυτή την ιδιότητα,
- b. Η εισαγωγή αγαθών στο εσωτερικό της χώρας,
- c. Η ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών που πραγματοποιείται στο εσωτερικό της χώρας, από υποκείμενο στο φόρο, που ενεργεί με αυτή την ιδιότητα, ή από μη υποκείμενο στο φόρο νομικό πρόσωπο, όταν ο πωλητής είναι υποκείμενος στο φόρο, εγκατεστημένος σε άλλο κράτος μέλος, ενεργεί με αυτή την ιδιότητα και δεν απαλλάσσεται από το φόρο λόγω ύψους πραγματοποιηθέντος ετήσιου κύκλου εργασιών, σύμφωνα με τις διατάξεις των παραγράφων 2,3 και 5 του άρθρου 13. Ειδικά, η ενδοκοινοτική απόκτηση καινούργιων μεταφορικών μέσων υπάγεται στο

---

²<https://www.taxheaven.gr/news/38126/h-istoria-ths-forologias-sthn-ellada-synopsh-meros-prwto-1821-1919>

³<https://www.taxheaven.gr/news/40191/h-istoria-ths-forologias-sthn-ellada-synopsh-meros-deytero-1920-2014>

φόρο, ανεξάρτητα από την ιδιότητα του εγκατεστημένου στο εσωτερικό της χώρας προσώπου.

- d. Η ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών, τα οποία υπάγονται σε ειδικό φόρο κατανάλωσης, που πραγματοποιείται από υποκείμενο στο φόρο ή από μη υποκείμενο στο φόρο νομικό πρόσωπο, εφόσον τα πρόσωπα αυτά εμπίπτουν στις διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 11⁴.

3.5 Υποκείμενο του φόρου

Σύμφωνα με το άρθρο 3, υποκείμενο του φόρου είναι ο φορολογούμενος, ο οποίος έχει τη φορολογική κατοικία του στην Ελλάδα υπόκειται σε φόρο για το φορολογητέο εισόδημα του που προκύπτει στην ημεδαπή και στην αλλοδαπή, καθώς και ο φορολογούμενος, που δεν έχει τη φορολογική κατοικία στην Ελλάδα, υπόκειται σε φόρο για το φορολογητέο εισόδημα που προκύπτει στην Ελλάδα.

Επιπλέον, σε φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων και οντοτήτων υπόκεινται:

- a. Οι κεφαλαιουχικές εταιρείες που συστήθηκαν στην ημεδαπή ή την αλλοδαπή
- b. Οι προσωπικές εταιρείες που συστήθηκαν στην ημεδαπή ή την αλλοδαπή
- c. Τα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου που συστήθηκαν στην ημεδαπή ή την αλλοδαπή και στα οποία περιλαμβάνονται και τα κάθε είδους σωματεία και ιδρύματα, με εξαίρεση μόνο το εισόδημα που αποκτούν από συνδρομές μελών και δωρεές, το οποίο απαλλάσσεται από το φόρο
- d. Συνεταιρισμοί και ενώσεις αυτών
- e. Κοινωνίες αστικού δικαίου, αστικές κερδοσκοπικές ή μη εταιρείες, συμμετοχικές ή αφανείς, εφόσον ασκούν επιχείρηση ή επάγγελμα
- f. Κοινοπραξίες
- g. Οι νομικές οντότητες που ορίζονται στο άρθρο 2 του Κ.Φ.Ε και δεν περιλαμβάνονται σε μια από τις προηγούμενες περιπτώσεις⁵.

---

⁴<https://www.forologikanea.gr/pages/display/arthro-2-antikeimeno-tou-forou/>

⁵<http://www.opengov.gr/minfin/?p=3545>

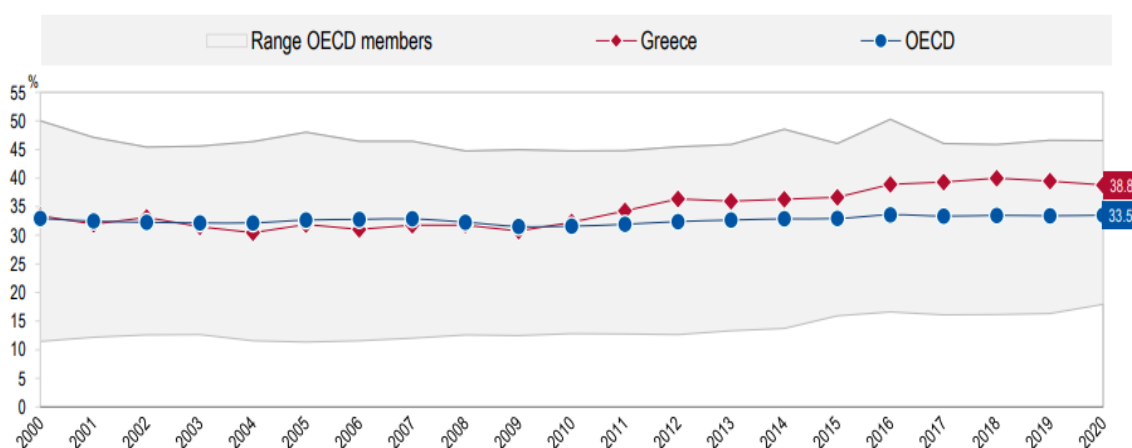
3.6 Κατηγορίες φόρων

Για την αποτελεσματικότερη διαχείριση τους, οι φόροι ταξινομούνται σε διάφορες κατηγορίες. Με κριτήριο τη φορολογική τους βάση, δηλαδή την προέλευσή τους, διακρίνονται σε:

- **Φόρους εισοδήματος.**

Αποτελεί το κυριότερο μέσο άντλησης εσόδων της κυβέρνησης. Οι φόροι εισοδήματος, που εισπράττονται από κάθε πολίτη, επιβάλλονται στο εισόδημά του, προκειμένου η εκάστοτε κυβέρνηση να εξασφαλίσει την εκπλήρωση των έργων της. Ως επί των πλείστων, είναι προοδευτικοί φόροι, γεγονός που φανερώνει ότι ο συντελεστής επιβάρυνσης μεταβάλλεται με βάση το εισόδημα των φορολογουμένων. Ωστόσο, οι υψηλοί συντελεστές φόρου εισοδήματος, οδηγούν στη μείωση της αποτελεσματικότητας, όσον αφορά την είσπραξη των εσόδων από μέρος της κυβέρνησης.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΟΟΣΑ, για τα έτη 2000 με 2020, στην Ελλάδα ο δείκτης φόρου σε σχέση με το ΑΕΠ, μειώθηκε από 39,5% το 2019 σε 38,8% το 2020 σε αντίθεση με τον μέσο όρο του ΟΟΣΑ, ο οποίος αυξήθηκε κατά 0,1% (33,4% σε 33,5%). Από το 2000 μέχρι το 2020, ο δείκτης σημείωσε συνολική αύξηση της τάξης του 5,4% (από 33,4% το 2000 σε 38,8 το 2020). Ο υψηλότερος δείκτης για την Ελλάδα παρατηρείται το 2018, καθώς ανερχόταν σε 40%, ενώ ο χαμηλότερος το 2004 στο 30,5%.

Διάγραμμα 1: Δείκτης φόρου ως προς το ΑΕΠ

Πηγή: ΟΟΣΑ

Παρόλα αυτά, τα τελευταία χρόνια, έχει παρατηρηθεί μείωση του φορολογικού συντελεστή. Συγκεκριμένα, το 2021, ο συντελεστής μειώθηκε στο 22,4%, ενώ ο μέσος όρος στις χώρες της Ευρώπης, σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, ήταν στο 24,6%.

- **Φόρους περιουσίας.**

Ο φόρος περιουσίας αφορά τα περιουσιακά στοιχεία των πολιτών και διακρίνεται σε φόρο περιουσίας - κληρονομιάς και σε φόρο ακίνητης περιουσίας. Η πρώτη κατηγορία αφορά την μεταβίβαση της περιουσίας, μετά το θάνατο του φορολογούμενου, σε κληρονόμο, ενώ η δεύτερη κατηγορία φόρων, καταβάλλεται ετησίως και επιβάλλεται στα περιουσιακά στοιχεία των πολιτών.

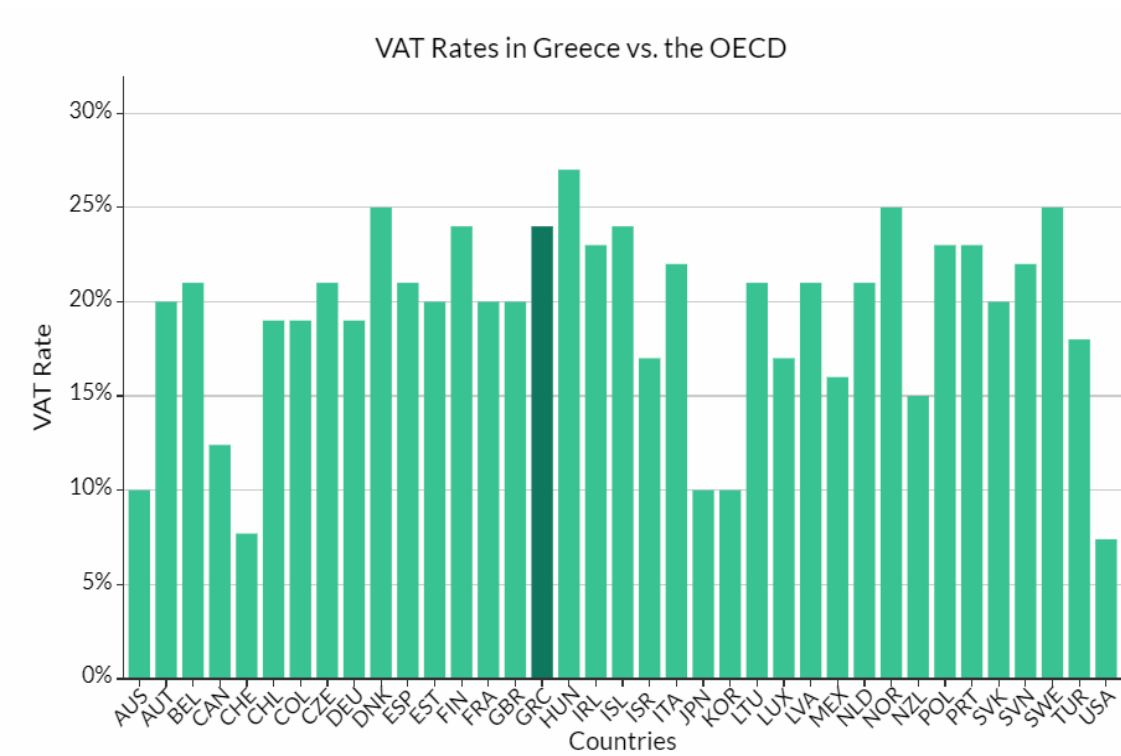
Τις περισσότερες φορές, οι φόροι περιουσίας, περιπλέκουν τη ζωή των φορολογουμένων αντί να τη διευκολύνουν. Πιο συγκεκριμένα, οι φόροι ακίνητης περιουσίας και κληρονομιάς, αποτρέπουν τους πολίτες από την αποταμίευση και την εύρεση δεύτερης εργασίας, βλάπτοντας με αυτό τον τρόπο την παραγωγή. Οι φόροι συναλλαγών, λειτουργούν αποτρεπτικά για τους πολίτες, όσον αφορά τις κινήσεις τους στις τράπεζες, με αποτέλεσμα τη μείωση του κεφαλαίου των χρηματοοικονομικών καταστημάτων και την αύξηση του κόστους για τους φορολογούμενους.

Γενικότερα, η συγκεκριμένη κατηγορία φόρων, έχει ως αντίκτυπο την αύξηση των οικονομικών στρεβλώσεων και αρνητικές επιπτώσεις μακροπρόθεσμα στην οικονομία της χώρας. Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, η φορολογία ακινήτων, στις χώρες της Ευρώπης κατά μέσο όρο, αγγίζει το 5,6% των φορολογικών τους εσόδων, ενώ στην Ελλάδα το ποσοστό αυτό ανέρχεται σε 8,1%, ως συνέπεια των μεγάλων επιβαρύνσεων που παρατηρούνται στη χώρα τα τελευταία χρόνια.

- **Φόρους δαπάνης/ κατανάλωσης.**

Οι φόροι κατανάλωσης επιβάλλονται στα αγαθά και στις υπηρεσίες, που καταναλώνουν οι πολίτες. Πρόκειται, δηλαδή, για έμμεση μορφή φορολόγησης. Ο πιο συνηθισμένος φόρος κατανάλωσης, είναι ο ΦΠΑ, ο οποίος στην Ελλάδα ανέρχεται σε 24% και αποτελεί τον τρίτο υψηλότερο συντελεστή ανάμεσα στις χώρες του ΟΟΣΑ. Οι φόροι κατανάλωσης συμβάλλουν στην αποφυγή διπλή φορολόγησης των αγαθών ή υπηρεσιών και αποτελούν ένα από τα πιο παραγωγικά μέσα, που οδηγούν σε αύξηση των εσόδων από τη φορολογία. Σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι η Ελλάδα κατέχει μια από τις υψηλότερες θέσεις, όσον αφορά τους έμμεσους φόρους.

Προκειμένου να αποφευχθούν προβλήματα, πρέπει οι κυβερνήσεις να ορίζουν έναν ενιαίο συντελεστή για όλη την τελική κατανάλωση. Ωστόσο, αρκετές είναι αυτές που απαλλάσσουν αγαθά από τη φορολογία, ή επιβάλλουν μειωμένο συντελεστή. Οι φόροι κατανάλωσης στη χώρα μας, αποτελούν το 38,5% των εσόδων της, γεγονός που τη φέρνει στις πρώτες θέσεις ανάμεσα στις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης.

Διάγραμμα 2: Συντελεστές ΦΠΑ στην Ελλάδα έναντι ΟΟΣΑ

Πηγή: TaxFoundation

Η κυριότερη διάκριση, η οποία αφορά την αμεσότητα τους, είναι σε άμεσους και έμμεσους φόρους.

- **Άμεσοι φόροι:** είναι οι φόροι εκείνοι, οι οποίοι επιβάλλονται στο αντικείμενο της φορολόγησης, αναφορικά με το πρόσωπο του υποκειμένου και σε συνάρτηση με τη φοροδοτική του ικανότητα. Δηλαδή, εφαρμόζονται στο εισόδημα ή στο κεφάλαιο των πολιτών. Μέρος των καθαρών κερδών των επιχειρήσεων, καταβάλλεται στο δημόσιο και εισπράττεται από αυτό μια φορά το χρόνο. Οι κυριότεροι τύποι άμεσων φόρων είναι ο φόρος εισοδήματος, ο εταιρικός φόρος, ο φόρος ιδιοκτησίας, ο φόρος δωρεάς ή κληρονομιάς κλπ.
- **Έμμεσοι φόροι:** αυτή η κατηγορία φόρων επιβάλλεται σε όλους τους πολίτες, ανεξάρτητα από τη φοροδοτική τους ικανότητα, με έμμεσο τρόπο. Εντοπίζεται στις

τιμές των αγαθών, τα οποία αγοράζουν οι καταναλωτές, στη συνέχεια αποδίδεται από τις επιχειρήσεις στο δημόσιο μηνιαία για τις επιχειρήσεις με βιβλία γ' κατηγορίας και τριμηνιαίως για τις μικρές επιχειρήσεις. Σε αυτή την κατηγορία ανήκει ο ΦΠΑ, ο φόρος μεταβίβασης ακινήτων, οι δασμοί και γενικότερα όλοι οι φόροι κατανάλωσης.

Μία ακόμα διάκριση των φόρων, με γνώμονα τη δικαιολογητική βάση του φόρου ή το αντικείμενο στο οποίο επιβάλλεται, είναι σε πραγματικούς και σε προσωπικούς.

- **Πραγματικός** φόρος, είναι εκείνος που επιβάλλεται σε αντικείμενο ή πράξη, ανεξάρτητα από το πρόσωπο του φορολογούμενου.
- **Προσωπικός** είναι ο φόρος, στον οποίο υπόκειται ο φορολογούμενος, με βάση στοιχεία της προσωπικής του κατάστασης.

Ένας άλλος τρόπος διάκρισης των φόρων, είναι με βάση το φορολογικό συντελεστή. Φορολογικός συντελεστής είναι το ποσό του φόρου που αναλογεί σε μια μονάδα φορολογικής βάσης και διακρίνεται σε προοδευτικό, αναλογικό και αντίστροφα προοδευτικό.

- **Προοδευτικός** είναι ο φόρος εκείνος, όπου ο φορολογικός συντελεστής αυξάνει όσο αυξάνεται η ικανότητα του πολίτη να πληρώσει το φόρο. Αποτελεί ένα φορολογικό σύστημα, στο οποίο διαπιστώνεται ότι άτομα με μεγαλύτερο εισόδημα καταβάλλουν υψηλότερο ποσοστό φόρων, ανακουφίζοντας με αυτό τον τρόπο τα άτομα με χαμηλότερο εισόδημα.
- **Αναλογικός** είναι ο φόρος, στον οποίο ο φορολογικός συντελεστής παραμένει πάντα σταθερός, ακόμα και αν η φορολογική βάση μεταβάλλεται και δεν καθορίζει διαφορές με βάση το εισόδημα των πολιτών. Παραδείγματα τέτοιων φόρων είναι ο ΦΠΑ, ο εταιρικός φόρος, ο φόρος μεταφοράς ιδιοκτησίας και ο φόρος επί τεκμηριωμένων νομικών πράξεων.
- Τέλος, **αντίστροφα προοδευτικός** είναι ο φόρος του οποίου ο φορολογικός συντελεστής μειώνεται, καθώς αυξάνεται η φορολογική βάση. Έτσι, σε αντίθεση με τον προοδευτικό φόρο, πλήττει περισσότερο κοινωνικές ομάδες με χαμηλότερο εισόδημα και προάγει την κοινωνική ανισότητα.

Ένα ακόμα κριτήριο διαχωρισμού των φόρων, είναι ο τρόπος προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης και εκκαθάρισης της φορολογικής υποχρέωσης. Έτσι, βάσει αυτού, διακρίνονται σε ειδικούς φόρους και σε φόρους κατ' αξίαν.

- **Ειδικός φόρος** είναι αυτός, του οποίου η βάση καθορίζεται ανάλογα με αριθμό μονάδων, ή με μονάδα βάρους, όγκου, επιφάνειας ή έκτασης.
- **Κατ' αξίαν** φόρος, είναι ο φόρος που η αποτίμηση της αξίας του γίνεται πραγματικά ή τεκμαρτά σε χρήμα.

Τέλος, οι φόροι διακρίνονται σε καταβαλλόμενους και σε βεβαιούμενους.

- **Άμεσα καταβαλλόμενοι** είναι αυτοί, στους οποίους συμπίπτει χρονικά ο λόγος δημιουργίας τους και το ποσό που απαιτούν.
- **Βεβαιούμενοι** είναι οι φόροι, στους οποίους προηγείται της είσπραξης η βεβαίωση της βάσης επιβολής και του οφειλόμενου φόρου. Μετά την ολοκλήρωση αυτών των διαδικασιών, γίνονται απαιτητοί⁶.

3.7 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα άμεσων και έμμεσων φόρων

Πλεονεκτήματα άμεσων φόρων

1. Η συγκεκριμένη κατηγορία φόρων θεωρείται η πιο καθιερωμένη και αξιοκρατική, καθώς οι φορολογούμενοι διακρίνονται σε εισοδηματικές τάξεις.
2. Είναι προοδευτικοί, συμβάλλοντας με αυτόν τον τρόπο στην ανακατανομή του πλούτου.
3. Έχουν μικρό κόστος είσπραξης.
4. Ο φορολογούμενος είναι σε θέση να γνωρίζει ακριβώς το ποσό που θα κληθεί να καταβάλλει.

Μειονεκτήματα άμεσων φόρων

1. Δεν έχουν άμεση απόδοση.
2. Ευνοούν τη φοροδιαφυγή.
3. Γίνονται αντικείμενο εκμετάλλευσης.
4. Είναι δυσκολότερη η διαδικασία είσπραξής τους.

Πλεονεκτήματα έμμεσων φόρων

1. Είναι ευκολότερη η είσπραξη και η καταβολή τους.

---

⁶: <https://samartzisgiannis.gr/oi-foroi-kai-i-symvoli-tous-stin-ethniki-oikonomia/>

2. Είναι δυσκολότερο για τους πολίτες να φοροδιαφύγουν.
3. Έχουν μεγαλύτερη απόδοση.
4. Είναι λιγότερο ανθεκτικοί, καθώς πληρώνονται κατευθείαν με την κατανάλωση.

Μειονεκτήματα έμμεσων φόρων

1. Είναι αβέβαιη η είσπραξη τους σε περιόδους οικονομική κρίσης και αστάθειας.
2. Όταν παρατηρείται είσπραξη πολλών ειδών, πάλι είναι αβέβαιη η είσπραξή τους.

3.8 Λειτουργίες των φόρων

Οι φόροι, διαδραματίζουν σπουδαίο ρόλο στη δημιουργία μιας δίκαιης κοινωνίας και μιας, ακόμα, πιο ισχυρής οικονομίας. Είναι δυνατόν να εξαλείψουν τις κοινωνικές, αλλά και τις οικονομικές ανισότητες, μέσω της ενίσχυσης της κοινωνικής κινητικότητας. Οι επιρροές τους, είναι εμφανείς στους τομείς των δημοσίων οικονομικών, της κοινωνικοοικονομικής και κοινωνικοπολιτικής λειτουργίας του κράτους.

Ο φόρος αποτελεί εισπρακτικό μέσο για το κράτος και τους φορείς του δημοσίου, καθώς τους παρέχει τη δυνατότητα να καλύψουν τις δαπάνες τους και να ανταπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους. Με άλλα λόγια, οι φόροι ασκούν ταμειευτική λειτουργία, η οποία αποτελεί, ίσως, τη σημαντικότερη λειτουργία τους. Πιο συγκεκριμένα:

- a. Μέσω του φόρου, μεταβιβάζεται η αγοραστική δύναμη του ιδιωτικού τομέα στο δημόσιο. Μέσω αυτής της δύναμης, η πολιτεία αποκτά την δυνατότητα να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της, εκτός από την κάλυψη των επιχορηγήσεων, όπως η πληρωμή των συντάξεων, των μισθών στο δημόσιο, επιδομάτων κλπ.
- b. Ο πιο σπουδαίος ρόλος των φόρων, αφορά τη συμβολή τους στην παραγωγή των δημοσίων αγαθών, απαραίτητα για την κοινωνική λειτουργία της πολιτείας. Τα κοινωνικά αγαθά, προσφέρονται στους πολίτες, χωρίς να απαιτείται η επιβολή επιπρόσθετου χρηματικού ποσού, αφού περιορίζονται στην καταβολή των φόρων. Η κρίση των τελευταίων χρόνων, ωστόσο, έχει οδηγήσει το κράτος αντιμέτωπο με την ανεπάρκεια πόρων και ολοένα περισσότερα δημόσια έργα, πραγματοποιούνται με τη συμβολή ιδιωτών.

Μια ακόμα λειτουργία των φόρων, πιο σύγχρονη, είναι η μη ταμειυτική, η οποία περιλαμβάνει τις κοινωνικοοικονομικές και τις κοινωνικοπολιτικές λειτουργίες. Παρόλα αυτά, οι λειτουργίες αυτές έχουν καταργηθεί και η κυβέρνηση εφαρμόζει μόνο τη ταμειυτική λειτουργία των φόρων.

Όσον αφορά την κοινωνικοοικονομική λειτουργία, αποτελεί την πιο σύγχρονη μορφή των φόρων. Σύμφωνα με αυτή, η είσπραξη των φόρων πρέπει να αποσκοπεί μόνο στη διαμόρφωση της οικονομικής συμπεριφοράς των πολιτών και στη διατήρηση του πληθωρισμού σε σταθερά επίπεδα. Η φορολογία εφαρμόζεται για την πραγματοποίηση των εξής σκοπών:

- a. Την οικονομική ανάπτυξη της χώρας
- b. Την πλήρη απασχόληση του δυναμικού του κράτους
- c. Την αναδιάταξη των παραγωγικών πόρων, με σκοπό να αναπτυχθούν συγκεκριμένοι κλάδοι της παραγωγής, καθώς και αναδιανομή του εισοδήματος.

Προκειμένου ένας φόρος να είναι αποτελεσματικός, θα πρέπει να είναι δίκαιος για όλο τον πληθυσμό και να μην οδηγεί σε ανισοκατανομή του εισοδήματος, μεταξύ των νοικοκυριών. Παρόλα αυτά, ο απώτερος σκοπός της επιβολής της φορολογίας, οφείλει να είναι η ευημερία των πολιτών και για να επιτευχθεί, το κράτος πρέπει να μεριμνήσει για να εξασφαλίσει ένα αξιοπρεπές επίπεδο απασχόλησης των φορολογουμένων.

Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια, και συγκεκριμένα το 2021, σύμφωνα με στοιχεία που δημοσιεύθηκαν, διαπιστώθηκε ότι τα έσοδα από φόρους που λαμβάνει το κράτος, δεν επαρκούν για την ορθή κατανομή των πόρων, καθώς εμφανίζεται έλλειμμα στον προϋπολογισμό, της τάξης του 9035750000. Αναλυτικότερα, το μεγαλύτερο μέρος των δαπανών του προϋπολογισμού, αποτελείται από συντάξεις και μισθούς. Για να αντιστραφεί αυτή η εικόνα, απαιτείται περαιτέρω αύξηση των φόρων ή μείωση των κρατικών δαπανών.

Η κοινωνικοπολιτική λειτουργία των φόρων, αφορά την πάταξη της ανισότητας του εισοδήματος, μεταξύ των κοινωνικών στρωμάτων. Η εφαρμογή της από το κράτος, σε συνδυασμό με τις δαπάνες κοινωνικής πρόνοιας και τη λήψη μέτρων για την εξασφάλιση υψηλού επιπέδου απασχόλησης του εργατικού δυναμικού, αποτελούν τα σημαντικότερα μέσα για τη βελτίωση του οικονομικού συστήματος.

Ορισμένες φορές, οικονομικές και κοινωνικές λειτουργίες, πραγματοποιούνται ταυτόχρονα με την ταμειυτική, ωστόσο κάποιες φορές η εκπλήρωσή τους, βραχυπρόθεσμα, γίνεται εις

βάρος της ταμειευτικής λειτουργίας. Ακόμη, ένας φόρος που εξυπηρετεί την ταμειευτική λειτουργία, ταυτοχρόνως μπορεί να εξυπηρετεί και τη μη ταμειευτική. Τέλος, σε περιπτώσεις που η ταμειευτική λειτουργία θίγει τις οικονομικές ή κοινωνικές λειτουργίες, για να μην ξεπερνάει η φορολογική επιβάρυνση τα οικονομικά ή κοινωνικά όρια, είναι ανάγκη να απαρνιέται ο σκοπός της πληρότητας των εσόδων της φορολογίας.

Επιπρόσθετα, ο φόρος είναι δυνατό να χρησιμοποιηθεί είτε ως κατασταλτικό είτε ως προληπτικό μέσο, για την επίτευξη της εισοδηματικής ισότητας.

Κατασταλτικό μέσο αποτελεί ο φόρος εισοδήματος εξαιτίας της προοδευτικής φορολογικής κλίμακας, δηλαδή όσο υψηλότερος φορολογικός συντελεστής, τόσο υψηλότερο εισόδημα αποκτά ο φορολογούμενος.

Η προληπτική λειτουργία αποσκοπεί στην καταπολέμηση της εισοδηματικής ανισότητας, επιβάλλοντας υψηλότερη φορολογία στα είδη πολυτελείας, από ότι στα είδη πρώτης και βασικής ανάγκης⁷.

3.9 Βασικές αρχές της φορολογίας

Η φορολογία σε κάθε κράτος διέπεται από ορισμένους κανόνες, οι οποίοι αναγνωρίζονται διεθνώς και αποτελούν συνδυασμό επιστήμης και πείρας. Οι αρχές αυτές καθιερώνονται με μοναδικό σκοπό να προστατεύσουν τους πολίτες, όσον αφορά τη φορολογία τους, και για να κατευθύνουν τους υπεύθυνους στην επιβολή μέτρων, που προάγουν τη φορολογική ισότητα. Οι βασικότεροι φορολογικοί κανόνες, που έχουν ισχύ στη χώρα μας, είναι οι παρακάτω:

- 1. Αρχή της φορολογικής ισότητας.** Βάσει αυτής της αρχής, όλοι οι πολίτες υπόκεινται σε φορολογία, ανάλογα με την οικονομική του δύναμη, δηλαδή το εισόδημα τους. Επιπλέον, ο συγκεκριμένος κανόνες περιλαμβάνει την έννοια της καθολικότητας και της φοροδοτικής ικανότητας. Καθολικότητα σημαίνει ότι η φορολογική υποχρέωση ισχύει για όλους τους πολίτες, ενώ η φοροδοτική ικανότητα αφορά τα όρια του εισοδήματος κάθε φορολογούμενου, ώστε μετά την καταβολή του φόρου να του απομένουν επαρκείς πόροι.

---

⁷ : http://www.panaitoliki.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=16317:2012-11-06-16-19-35&catid=57:2008-11-07-14-27-15&Itemid=118

2. **Αρχή της βεβαιότητας του φόρου.** Σύμφωνα με τη συγκεκριμένη αρχή, ο φόρος πρέπει να είναι βέβαιος, να είναι γνωστός πριν την επιβολή του και να μην παρουσιάζει μεταβολές. Γενικότερα, ο χρόνος και ο τρόπος πληρωμής του πρέπει να γίνεται γνωστός εκ των προτέρων, έτσι ώστε ο φορολογούμενος να είναι ενημερωμένος και να μην βρεθεί αντιμέτωπος με δυσάρεστες καταστάσεις.
3. **Αρχή της προσφορότητας του φόρου.** Με αυτόν τον κανόνα, ο φόρος επιβάλλεται σε χρόνο και με τρόπο, που είναι ευνοϊκοί για τους πολίτες, με σκοπό το μικρότερο κόστος από την πλευρά των φορολογουμένων.
4. **Αρχή του ευχερούς ελέγχου της επιβαλλόμενης φορολογίας.** Ο φορολογούμενος πρέπει να είναι σε θέση να αντιδράσει νομικά, χωρίς φόβο και ενδοιασμούς, όταν διαπιστώσει ότι υπάρχει αδικία εις βάρος του, όσον αφορά τη φορολογία.
5. **Αρχή της απλότητας του φόρου.** Το αντικείμενο του φόρου, ο τρόπος υπολογισμού και είσπραξης του, οφείλουν να είναι διατυπωμένα με σαφήνεια και απλότητα.
6. **Αρχή της αποφυγής της διπλής φορολογίας.** Σύμφωνα με αυτή την αρχή, οι φόροι δεν πρέπει να επιβάλλονται επί άλλων φόρων, πράγμα που καταπατάται συνεχώς, εξυπηρετώντας ολοένα και περισσότερα δημοσιονομικά οφέλη⁸.

3.10 Παράγοντες διαμόρφωσης φορολογικής δικαιοσύνης

Η φορολογική δικαιοσύνη αποτελεί το βασικότερο σκοπό και το σημαντικότερο έργο κάθε αρμόδιου οργάνου της κυβέρνησης. Ένας φόρος θεωρείται δίκαιος όταν η κατανομή του φορολογικού βάρους είναι ίση ανάμεσα στους πολίτες και επιβάλλεται με τέτοιο τρόπο, που δεν απαιτείται καμία θυσία.

Οι φορολογούμενοι πολίτες οφείλουν να καταβάλλουν τους φόρους που τους αναλογούν στο κράτος, προκειμένου να μπορέσει και αυτό με τη σειρά του να εκπληρώσει τις δαπάνες του, με βάση τη φοροδοτική του ικανότητα. Στη διαμόρφωση της φορολογικής δικαιοσύνης συντελούν διάφοροι παράγοντες, όπως:

- **Η φοροδοτική ικανότητα του πολίτη**, η οποία από κοινωνική άποψη θεωρείται το μεγαλύτερο ιδεώδες της φορολογικής δικαιοσύνης. Στη χώρα μας καθιερώθηκε το

---

⁸:<http://epixeirisi.gr/>

1975. Εκφράζεται με τον προοδευτικό φόρο και για αυτό, στις ανεπτυγμένες χώρες επικρατεί η προοδευτική φορολογία. Ως δείκτης για τον προσδιορισμό της φοροδοτικής ικανότητας, νοείται το καθαρό εισόδημα που λαμβάνουν οι πολίτες από διάφορες δραστηριότητες, αλλά και η περιουσία που διαθέτουν. Με άλλα λόγια, οι φορολογούμενοι με μεγάλο εισόδημα ή περιουσία, έχουν και μεγαλύτερη φοροδοτική ικανότητα και πληρώνουν υψηλότερους φόρους. Ένας άλλος δείκτης, που μπορεί να χρησιμοποιηθεί, είναι η δαπάνη, η οποία μπορεί να λειτουργήσει ως ένα δείγμα της οικονομικής δυνατότητας των πολιτών. Σε αντίθεση με όλα αυτά και σύμφωνα με τον νέο νόμο Ν.4172/2013, παρατηρείται ότι ένας φορολογούμενος, ο οποίος έχει το ίδιο συνολικό εισόδημα με έναν άλλο, αλλά προέρχονται από διαφορετικές πηγές, έχει διαφορετική φορολογική αντιμετώπιση. Αυτό το γεγονός, αντίκειται στην αρχή της φοροδοτικής ικανότητας.

- **Η καθολικότητα του φόρου.** Η αρχή αυτή επιβάλλει να καταβάλλεται ο φόρος από όλους τους πολίτες, δηλαδή από Έλληνες αλλά και αλλοδαπούς, που κατοικούν στη χώρα. Ωστόσο, ο νόμος περιέχει ορισμένες απαλλαγές, για τις χαμηλά εισοδηματικές ομάδες, χωρίς να αντιτίθεται στη συγκεκριμένη αρχή. Η αρχή της καθολικότητας του φόρου, δεν αποκλείει τις φορολογικές απαλλαγές, αλλά απαγορεύει οι φορολογικές αυτές εξαιρέσεις να αποτελέσουν και αντικείμενο νομοθετικής εξουσιοδότησης. Στη συγκεκριμένη περίπτωση υπάρχουν οι εξής περιορισμοί: α) η ύπαρξη τυπικού νόμου, ενώ απαγορεύεται η ρύθμισή τους με κανονιστικές πράξεις της διοίκησης, έστω και κατά νομοθετική εξουσιοδότηση και β) οι φορολογικές απαλλαγές δεν πρέπει να είναι αυθαίρετες.
- **Η αποφυγή διπλής φορολογίας.** Η διπλή ή πολλαπλή φορολογία παρατηρείται όταν ένα πρόσωπο υποβάλλεται δύο ή περισσότερες φορές στον ίδιο φόρο. Για να καταστεί ένα φορολογικό σύστημα δίκαιο, θα πρέπει να αποφεύγεται η διπλή φορολογία, ώστε οι πολίτες να μην επιβαρύνονται με διπλάσιο φόρο για το εισόδημα τους, γεγονός που τους οδηγεί στη φοροδιαφυγή. Επιπλέον, η διπλή φορολόγηση οδηγεί σε μείωση του επιχειρηματικού πνεύματος. Στη χώρα μας, συγκεκριμένα, όποιος έχει τη μόνιμη κατοικία του στην Ελλάδα και αποκτά εισόδημα στο εξωτερικό, φορολογείται και στην Ελλάδα, ανεξαρτήτως αν έχει φορολογηθεί και σε άλλη χώρα. Προκειμένου το κράτος να αποφύγει τη διπλή φορολόγηση, εφαρμόζει συμβάσεις, για την εφαρμογή των οποίων ισχύουν οι παρακάτω μέθοδοι:

1. Η μέθοδος πιστοποίησης, μέσω της οποίας ο αλλοδαπός δικαιούχος μπορεί να ζητήσει την εφαρμογή της σύμβασης, με σχετική αίτηση
  2. Η μέθοδος της επιστροφής, με την οποία παρακρατείται ο φόρος, αλλά ο αλλοδαπός έχει δικαίωμα να ζητήσει την επιστροφή του, μέσω αίτησης.
- **Το αφορολόγητο ελάχιστο συντήρησης.** Το αφορολόγητο αναφέρεται, σε εκείνο το τμήμα του εισοδήματος, το οποίο χρησιμοποιείται για να καλύψει τις βασικές ανάγκες μιας οικογένειας. Οι λόγοι που συντελούν στην απαλλαγή αυτού του ποσού από τη φορολογία είναι, καταρχάς, κοινωνικοπολιτικοί. Δηλαδή, οι πολίτες, οι οποίοι δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να πληρώσουν φόρους, δε γίνεται να υποβάλλονται σε φορολογία, διότι αυτό το γεγονός θα λειτουργούσε επιβαρυντικά, στην ήδη δύσκολη οικονομική τους κατάσταση και θα δημιουργούσε προβλήματα και στο κοινωνικό σύνολο. Επιπλέον, σε αυτή την ελάφρυνση, συμβάλλουν και οικονομικοί λόγοι, σύμφωνα με τους οποίους πρέπει να καθιερώνεται ένα ελάχιστο ποσό συντήρησης των χαμηλόμισθων τάξεων, το οποίο καθορίζεται από τη φορολογική διοίκηση με βάση το βιοτικό επίπεδο των πολιτών.
  - **Ο προσωπικός ή πραγματικός χαρακτήρας του φόρου,** συνδέεται με την αρχή της φορολογικής δικαιοσύνης και βασίζεται στη φοροδοτική ικανότητα των πολιτών, καθώς και την προσωπική τους κατάσταση. Προσωπικός είναι ο φόρος που επιβάλλεται σε ένα πρόσωπο, λαμβάνοντας υπόψη την γενικότερη οικονομική του κατάσταση, για αυτό και θεωρείται δικαιότερος. Τέτοιοι φόροι είναι ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων, ο φόρος κληρονομιών και ο φόρος δωρεάς. Πραγματικός φόρος είναι αυτός που επιβάλλεται σε συγκεκριμένο στοιχείο ή πράξη του φορολογούμενου, χωρίς να λαμβάνει υπόψη την προσωπική του κατάσταση. Τέτοιο φόρο αποτελεί ο φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων, ο φόρος κατανάλωσης και ο φόρος μεταβίβασης ακινήτων. Στα σύγχρονα φορολογικά συστήματα υπάρχουν και τα δύο είδη φόρων. Ωστόσο, παρατηρούνται κ άλλα είδη φόρων, όπως ο μεικτός φόρος, ο οποίος έχει τον πραγματικό χαρακτήρα του φόρου, παράλληλα με στοιχεία της προσωπικότητας.
  - **Η αναλογικότητα ή προοδευτικότητα του φόρου, κλπ.** Αναλογικός είναι ο φόρος, το ποσοστό του οποίου παραμένει σταθερό, ανεξάρτητα από το ύψος της φορολογικής βάσης. Σε αυτή την κατηγορία ανήκει ο ΦΠΑ, ο φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων κλπ. Στον προοδευτικό φόρο, το ποσοστό μεταβάλλεται, με βάση τη φορολογητέα ύλη. Τέτοιοι φόροι είναι ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων,

ο φόρος δωρεών κλπ. Πάγιος είναι ο φόρος, του οποίου το ποσό είναι σταθερό, όπως είναι τα τέλη χαρτοσήμου. Παρόλο που τίθεται θέμα, εάν οι προοδευτικοί ή αναλογικοί φόροι συμβάλλουν στη φορολογική δικαιοσύνη, είναι αποδεκτό ότι η προοδευτική φορολογία συμβάλλει περισσότερο στη διασφάλιση της.

Εν κατακλείδι, προκειμένου ένα φορολογικό σύστημα να είναι δίκαιο και αποδεκτό από όλους τους πολίτες, πρέπει να τηρούνται όλες οι παραπάνω αρχές. Ωστόσο, το υπάρχον φορολογικό σύστημα της χώρας, πρέπει να υποβληθεί σε πολλές μεταρρυθμίσεις, για να αντιμετωπιστούν ανισότητες, αδικίες και στρεβλώσεις στην ερμηνεία των νόμων.

3.11 Επιπτώσεις της φορολογίας στην οικονομική και κοινωνική ζωή

Είναι ευρέως γνωστό ότι η οικονομική πολιτική κάθε χώρας, η οποία υλοποιείται μέσω του φορολογικού συστήματος, είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την κοινωνική πολιτική. Γενικότερα, υπάρχει η τάση, ο υπόχρεος σε έμμεσο φόρο, να επιρρίπτει το φόρο σε άλλα πρόσωπα, σε αντίθεση με τον προσωπικό φόρο, τον οποίο είναι υποχρεωμένος να καταβάλλει, επιβαρύνοντας την οικονομική του κατάσταση και κατά συνέπεια, την κοινωνική του ζωή. Οι επιπτώσεις της φορολόγησης είναι στην οικονομική και κοινωνική ζωή είναι αισθητές:

- Στην αποταμίευση
- Στο βιοτικό επίπεδο των πολιτών
- Στις επιχειρήσεις με τον περιορισμό των επενδύσεων κλπ.

Η υψηλή φορολογία μειώνει την αποταμίευση και, κατά συνέπεια, το πλεόνασμα χρήματος της χώρας. Η αποταμίευση αποτελεί τη βάση κάθε επιχείρησης, ενώ παράλληλα έχει έμμεσες συνέπειες στην οικονομία, καθώς αποτελεί τη βάση κάθε τραπεζικού συστήματος. Στη συνέχεια, οι αποταμιεύσεις μετατρέπονται σε τραπεζικές καταθέσεις ή κεφάλαια, τα οποία χρηματοδοτούν επιχειρηματικές δραστηριότητες των πολιτών. Οι φόροι, που επιβάλλονται στο εισόδημα των φυσικών προσώπων, μειώνουν την αποταμίευση και στερούν τα κεφάλαια για την ανάπτυξη των επιχειρήσεων, με συνέπεια το κλείσιμο πολλών επιχειρήσεων, την αύξηση των κόκκινων δανείων και την ύφεση της οικονομίας. Το συμπέρασμα είναι ότι η υψηλή φορολογία στα κέρδη των επιχειρήσεων μειώνει τις αποδόσεις τους, την

επιχειρηματική τους δράση και, κατά συνέπεια, οδηγεί στη μείωση των εγχώριων επενδύσεων.

Όσον αφορά τα φυσικά πρόσωπα, μόλις το 20% των φορολογούμενων πολιτών καταβάλλει τους φόρους του, ενώ η πλειονότητα καταφεύγει στη φοροδιαφυγή. Αυτό είναι αποτέλεσμα της επικρατούσας φορολογικής κατάστασης, δηλαδή της άνισης φορολόγησης που υπόκεινται εισοδήματα ίδιου ύψους. Η υψηλή φορολόγηση λειτουργεί αποτρεπτικά και για τα φυσικά πρόσωπα, για την επιπλέον εργασία, τη μεγαλύτερη προσπάθεια και την αποταμίευση. Τέλος, σύμφωνα με τους Benjamin Franklin, Christopher Bullock και Edward Ward, το ύψος της φορολογίας, οι μέθοδοι καταβολής των φόρων και οι ελεγκτικοί μηχανισμοί είναι αυτοί οι συντελεστές, οι οποίοι θα καθορίσουν αν η φορολογία θα πλήξει την οικονομία και την ευημερία των πολιτών, σε όλους τους τομείς της ζωής τους.

3.12 Φορολογία εισοδήματος νομικών προσώπων

Σύμφωνα με το άρθρο 21 του νόμου «Κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα», ως κέρδος θεωρείται το σύνολο των εσόδων που προκύπτει από τις επιχειρηματικές συναλλαγές των νομικών προσώπων, έπειτα από αφαίρεση των επιχειρηματικών δαπανών, αποσβέσεων και προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις. Πρέπει να σημειωθεί ότι στα έσοδα αυτά περιλαμβάνονται τα έσοδα από πώληση στοιχείων του ενεργητικού, καθώς και το προϊόν εκκαθάρισης της επιχείρησης. Πιο συγκεκριμένα, πρόκειται για τη διανομή του κέρδους, που πραγματοποιείται μέσα στο φορολογικό έτος ολοκλήρωσης της εκκαθάρισης του νομικού προσώπου, εφόσον το εν λόγω προϊόν υπερβαίνει το καταβεβλημένο κεφάλαιο.

Τα κέρδη που αποκτούν τα νομικά πρόσωπα από την επιχειρηματική τους δραστηριότητα, υπόκεινται σε φορολογία με συντελεστή 29%, με βάση τις διατάξεις του άρθρου 58 «Φορολογικός συντελεστής», ενώ τα κέρδη αγροτικών συνεταιρισμών φορολογούνται με συντελεστή 13%. Γενικότερα, οι συντελεστές φορολογίας των εισοδημάτων είχαν μια σταθερή πορεία μέχρι το 2018, έκτοτε, μέχρι και το 2021, ακολούθησαν μια πτωτική πορεία και έχουν διαμορφωθεί όπως παρουσιάζονται στο ακόλουθο πίνακα:

Πίνακας 1: Φορολογικός συντελεστής νομικών προσώπων 2021

Φορολογικό έτος 2021	Φορολογικός συντελεστής %
----------------------	---------------------------

-Α.Ε., Ε.Π.Ε., Ι.Κ.Ε.	22%
-Προσωπικές εταιρείες (Ο.Ε., Ε.Ε.)	22%
-Κοινωνίες αστικού δικαίου, αστικές κερδοσκοπικές ή μη κερδοσκοπικές εταιρείες, συμμετοχικές ή αφανείς	22%
-Κοινοπραξίες προσωπικών εταιρειών	22%
-Λοιπές κοινοπραξίες (στις οποίες δεν συμμετέχουν μόνο προσωπικές εταιρείες)	22%
-Πιστωτικά ιδρύματα όπως ορίζονται στο σημείο 1 της παρ. 1 του άρθρου 4 του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 575/2013, εφόσον έχουν ενταχθεί και για τα φορολογικά έτη που υπάγονται στις ειδικές διατάξεις του άρθρου 27Α ,	29%
-Αγροτικοί συνεταιρισμοί και νομικές οντότητες που αναγνωρίζονται από το Υπ.Αγρ. ανάπτυξης ως Ομάδες και Οργανώσεις παραγωγών του άρθρου 27 του Κανονισμού (ΕΕ) 1305/2013	10%
-Λοιπές νομικές οντότητες που δεν συμπεριλαμβάνονται ανωτέρω	22%

Πηγή: Taxheaven

Όπως ορίζει το άρθρο 68, τα νομικά πρόσωπα και οι νομικές οντότητες υποχρεούνται σε υποβολή δήλωσης του εισοδήματός τους, την οποία δύνανται να υποβάλλουν έως και την τελευταία εργάσιμη μέρα του έκτου μήνα από το τέλος του φορολογικού έτους. Το ανώτατο όριο καταβολής του φόρου είναι έξι ισόποσες μηνιαίες δόσεις, από τις οποίες η πρώτη καταβάλλεται μέχρι την τελευταία εργάσιμη μέρα του επόμενου μήνα, από την καταληκτική ημερομηνία υποβολής της δήλωσης, ενώ οι υπόλοιπες μέχρι την τελευταία εργάσιμη μέρα των υπόλοιπων πέντε μηνών. Για νομικά πρόσωπα, που έχουν τεθεί υπό εκκαθάριση, η υποβολή της δήλωσης πρέπει να πραγματοποιηθεί μέσα σε ένα μήνα από τη λήξη της εκκαθάρισης, για εισοδήματα που αποκτήθηκαν κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου. Η υποβολή του φόρου σε αυτή την περίπτωση γίνεται εφάπαξ και όχι αργότερα από την επόμενη εργάσιμη μέρα από την υποβολή της δήλωσης.

Ο φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων, υπολογίζεται με βάση την ετήσια φορολογική δήλωση του φορολογούμενου και το ποσό της φορολογικής οφειλής καθορίζεται, σύμφωνα με τα άρθρα 31 και 32 του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας, μετά από έκπτωση:

- a. Του φόρου που παρακρατήθηκε
- b. Του φόρου που προκαταβλήθηκε
- c. Του φόρου που καταβλήθηκε στην αλλοδαπή, με βάση το άρθρο 9.

Σε περίπτωση που το ποσό του φόρου, το οποίο παρακρατήθηκε ή προκαταβλήθηκε, είναι μεγαλύτερο από τον οφειλόμενο φόρο, η επιπλέον διαφορά επιστρέφεται.

Τέλος, αναφορικά με τις διατάξεις του άρθρου 71 «Προκαταβολή του φόρου εισοδήματος νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων», με βάση τη φορολογική δήλωση του κάθε νομικού προσώπου, βεβαιώνεται ποσό ίσο με το 100% του φόρου που προκύπτει, για το διανυόμενο φορολογικό έτος. Το ποσό αυτό μειώνεται κατά 50% για νομικά πρόσωπα ή νομικές οντότητες, κατά τα τρία πρώτα χρόνια έναρξης της επιχειρηματικής τους δραστηριότητας⁹.

3.13 Φορολογία φυσικών προσώπων

Το εισόδημα των φυσικών προσώπων περιλαμβάνει τα πάσης φύσεως εισοδήματα, τα οποία αποκτούνται κατά τη διάρκεια εργασιακής σχέσης. Σύμφωνα με όσα αναφέρει το άρθρο 12 του νόμου περί εισοδήματος από μισθωτή εργασία και συντάξεις, εργασιακή σχέση υφίσταται, εφόσον ένα φυσικό πρόσωπο παρέχει υπηρεσίες:

- i. Στο πλαίσιο σύμβασης εργασίας, σύμφωνα με το εργατικό δίκαιο,
- ii. Βάσει σύμβασης, προφορικής ή έγγραφης, με την οποία το φυσικό πρόσωπο αποκτά σχέση εξαρτημένης εργασίας με άλλο πρόσωπο, το οποίο έχει το δικαίωμα να ορίζει και να ελέγχει τον τρόπο, το χρόνο και τον τόπο εκτέλεσης των υπηρεσιών,
- iii. Οι οποίες ρυθμίζονται από τη νομοθεσία περί μισθολογίου και ειδικών μισθολογίων των υπαλλήλων και λειτουργών του δημοσίου
- iv. Ως διευθυντής ή μέλος του ΔΣ εταιρείας ή κάθε άλλου νομικού προσώπου ή νομικής οντότητας,
- v. Ως δικηγόρος έναντι πάγιας αντιμισθίας για την παροχή νομικών υπηρεσιών,
- vi. Με βάση έγγραφες συμβάσεις παροχής υπηρεσιών ή συμβάσεις έργου, με φυσικά ή νομικά πρόσωπα ή νομικές οντότητες, τα οποία δεν υπερβαίνουν τα τρία ή, εφόσον υπερβαίνουν τον αριθμό αυτό, ποσοστό 75% του ακαθάριστου εισοδήματος από επιχειρηματική δραστηριότητα προέρχεται από ένα από τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα ή νομικές οντότητες που λαμβάνουν τις εν λόγω υπηρεσίες και εφόσον δεν έχει την εμπορική ιδιότητα, ούτε διατηρεί επαγγελματική εγκατάσταση που είναι διαφορετική από την οικία του.

---

⁹<https://www.taxheaven.gr/law/4172/2013>

Το εισόδημα από εργασία και συντάξεις, για το έτος 2021, υποβλήθηκε σε φορολόγηση, σύμφωνα με τους συντελεστές του πίνακα:

Πίνακας 2: Φορολογικός συντελεστής εισοδήματος από εργασία και συντάξεις 2021

Εισόδημα (Μισθοί, Συντάξεις, Επιχειρηματική Δραστηριότητα) σε ευρώ	Φορολογικός συντελεστής (%)
0-10.000	9%
10.001-20.000	22%
20.001-30.000	28%
30.001-40.000	36%
40.001 -	44%

Πηγή: Taxheaven

Οι διατάξεις του άρθρου 16 «Μείωση του φόρου εισοδήματος», αναφέρουν ότι ο φόρος που προκύπτει μειώνεται κατά 777 ευρώ, στην περίπτωση του φορολογούμενου χωρίς εξαρτώμενα τέκνα. Επιπλέον, στην περίπτωση του φορολογούμενου με ένα εξαρτώμενο τέκνο, η μείωση του φόρου ανέρχεται σε 810 ευρώ, με δύο εξαρτώμενα τέκνα σε 900 ευρώ, με τρία εξαρτώμενα τέκνα σε 1120 ευρώ, ενώ με τέσσερα εξαρτώμενα τέκνα η έκπτωση, που εφαρμόζεται, ανέρχεται σε 1340 ευρώ. Για κάθε επιπλέον τέκνο μετά το τέταρτο, εφαρμόζεται μια προσαύξηση του ποσού της μείωσης, κατά 220 ευρώ για κάθε επιπλέον τέκνο.

Για φορολογητέα εισοδήματα, μεγαλύτερα του ποσού των 12000 ευρώ, το ποσό της μείωσης μειώνεται κατά 20 ευρώ ανά 1000 ευρώ φορολογητέου εισοδήματος. Η μείωση του φόρου της παρούσας παραγράφου για τους ασκούντες αγροτική επιχειρηματική δραστηριότητα, εφαρμόζεται μόνο για τους κατ' επάγγελμα αγρότες, όπως αυτοί ορίζονται στην κείμενη νομοθεσία, εφόσον τουλάχιστον το 50% του εισοδήματος τους προέρχεται από αγροτική δραστηριότητα.

Για εισοδήματα φυσικών προσώπων, μεγαλύτερα του ποσού των 12000, ή σχολάζουσας κληρονομιάς, επιβάλλεται ειδική εισφορά αλληλεγγύης. Για την επιβολή της, λαμβάνεται υπόψη το εισόδημα που προκύπτει, έπειτα από την άθροιση των εισοδημάτων από μισθωτή εργασία και συντάξεις, από επιχειρηματική δραστηριότητα, από κεφάλαιο, από υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου, φορολογούμενο ή απαλλασσόμενο, πραγματικό ή τεκμαρτό. Τα ποσοστά υπολογισμού της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης, υπολογίζονται με βάση την παρακάτω κλίμακα:

Πίνακας 3: Συντελεστής ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης 2021

<u>Εισόδημα</u>	<u>Εισφ. Αλληλεγγύης</u>
-----------------	--------------------------

0 – 12.000	0%
12.001 - 20.000	2,20%
20.001 - 30.000	5,00%
30.001 - 40.000	6,50%
40.001 - 65.000	7,50%
65.001 - 220.000	9,00%
>220.000	10,00%

Πηγή: Taxheaven

Τέλος, και όσον αφορά τα προβλεπόμενα του άρθρου 69 περί προκαταβολής του φόρου εισοδήματος από επιχειρηματική δραστηριότητα, βεβαιώνεται ποσό ίσο με 55% του φόρου από επιχειρηματική δραστηριότητα, που αναλογεί στο διανυόμενο φορολογικό έτος. Σε περίπτωση που το εισόδημα αποκτάται για πρώτη φορά, το ποσό μειώνεται κατά 50%, ενώ δεν έχουν καμία ισχύ οι συγκεκριμένες διατάξεις, όταν το ποσό που πρέπει να βεβαιωθεί ξεπερνά τα 30 ευρώ.

3.14 Συμπεράσματα

Συνοψίζοντας, φόρο αποτελεί η χρηματική εισφορά, που καταβάλλουν οι πολίτες στο κράτος χωρίς εξαιρέσεις, μέσω της φορολόγησης του εισοδήματός τους. Ωστόσο, δεν αποτελεί μια έννοια, η οποία επιβλήθηκε τα τελευταία χρόνια, αντιθέτως προϋπήρχε, συγκεκριμένα στη χώρα μας, από τις αρχές του 19^{ου} αιώνα. Στο πέρασμα αυτών των χρόνων, έως σήμερα, οι φόροι έλαβαν πολλές μορφές, από το φόρο της δεκάτης στα αγροτικά προϊόντα έως τη σημερινή μορφή τους, ενώ διαφοροποιήθηκαν και οι νόμοι που ίσχυαν για την επιβολή τους.

Επιστρέφοντας στο σήμερα, οι φόροι κατατάσσονται σε κατηγορίες, με μερικές από αυτές να είναι ο φόρος εισοδήματος, ο φόρος περιουσίας, ο φόρος δαπάνης ή κατανάλωσης, οι άμεσοι και έμμεσοι φόροι. Όσον αφορά τη λειτουργία των φόρων, συμβάλλουν στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων από την πλευρά της κυβέρνησης, καθώς αυξάνονται τα κρατικά έσοδα, ενώ παράλληλα συμβάλλουν στην ευημερία των φορολογουμένων, αφού έχουν πρόσβαση στα κοινωνικά αγαθά, χωρίς επιπρόσθετη επιβολή χρηματικών ποσών. Επιπλέον, προκειμένου να υπάρχει φορολογική δικαιοσύνη, η επιβολή των φόρων θα πρέπει να βασίζεται στη φοροδοτική ικανότητα των πολιτών, στην αποφυγή της διπλής φορολόγησης τους, στην αρχή η οποία προϋποθέτει να απαλλάσσεται από τη φορολόγηση

ένα τμήμα του εισοδήματός τους, ενώ βασική αρχή πρέπει να αποτελεί η καθολικότητα του φόρου, δηλαδή να καταβάλλεται από το σύνολο των κατοίκων της χώρας.

Παρόλα αυτά, η συνεχής και υψηλή φορολόγηση, έχει φέρει τα αντίθετα αποτελέσματα, από αυτά που προσδοκεί η κάθε κυβέρνηση. Ολοένα και περισσότεροι πολίτες, σε συνδυασμό με τις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες που επικρατούν, αδυνατούν να καταβάλλουν το ποσοστό των φόρων που τους αναλογεί, με αποτέλεσμα να καταφεύγουν στη φοροδιαφυγή, η οποία αναλύεται στο επόμενο κεφάλαιο. Τέλος, η κοινωνική ανισότητα, που προέρχεται από την διαφορετική φορολόγηση εισοδημάτων ίδιου ύψους, πλήττει ολοένα και περισσότερο την οικονομία της χώρας και την ευημερία των πολιτών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ

4.1 Εισαγωγή

Στο τέταρτο κεφάλαιο, περιγράφεται το φαινόμενο της φοροδιαφυγής, τα αίτια που οδηγούν στην εμφάνιση της, καθώς και οι επιπτώσεις της στην καθημερινότητα της κοινωνίας. Επιπρόσθετα, γίνεται μια αναφορά στις πιο κοινές μεθόδους φοροδιαφυγής, στο διαχωρισμό της από την παραοικονομία, καθώς είναι δυο έννοιες τις οποίες πολλές φορές συγχέουμε, ενώ στο τέλος του κεφαλαίου παρουσιάζονται οι μέθοδοι που πρέπει να υιοθετήσουν οι φορολογικές αρχές, προκειμένου να περιορίσουν αυτό το φαινόμενο και οι κυρώσεις που πρέπει να επιβάλλονται από την πολιτεία.

4.2 Η έννοια της φοροδιαφυγής

Φοροδιαφυγή είναι κάθε παράνομη πράξη ή παράλειψη του φορολογούμενου, με την οποία επιδιώκει τη μείωση της φορολογικής του επιβάρυνσης ή αποφυγή καταβολής του φόρου που του έχει βεβαιωθεί. Με άλλα λόγια, φοροδιαφυγή αποτελεί κάθε πράξη, η οποία αποσκοπεί στην ολική ή μερική αποφυγή φορολογικής υποχρέωσης, κατά παράβαση της φορολογικής νομοθεσίας. Η φοροδιαφυγή, εκτός από ποινικό αδίκημα, που μπορεί να σημειωθεί κατά παράβαση του φορολογικού νόμου, αποτελεί και έντονα αντικοινωνική συμπεριφορά, βάσει της οποίας θα αναγκαστεί να επωμιστεί το ποσό που αποκρύπτεται, το σύνολο των φορολογουμένων.

Η φοροδιαφυγή μπορεί να εμφανιστεί με πολλούς τρόπους, όπως:

- Αποκρύπτοντας εισοδήματα από διάφορες πηγές με σκοπό την πληρωμή χαμηλότερου φόρου.
- Εμφανίζοντας υπερβολικές ή πλαστές δαπάνες, ώστε να επωφεληθεί από εκπτώσεις φόρου.
- Δημιουργώντας πλασματικές εταιρίες.

- Καταστρατήγηση ευνοϊκής νομοθεσίας ειδικών σκοπών κλπ.

Η φοροδιαφυγή εντοπίζεται εύκολα σε εισοδήματα, που αποκτούν οι φορολογούμενοι και προέρχονται από μισθωτές υπηρεσίες ή εκμετάλλευση ακινήτων. Αυτό συμβαίνει, διότι είναι εύκολη η διασταύρωση των στοιχείων, αλλά δύσκολο ο εντοπισμός τους σε πηγές, όπως από ελεύθερα επαγγέλματα. Με επιτόπιο έλεγχο ή και διασταυρώσεις, πραγματοποιείται ο έλεγχος για φοροδιαφυγή στις εμπορικές επιχειρήσεις, ενώ όπου είναι δύσκολη η διασταύρωση, υπολογίζεται ένα τεκμαρτό εισόδημα.

Επιπλέον, με βάση τον Κώδικα Φορολογικής διαδικασίας, που ισχύει στη χώρα, φοροδιαφυγή θεωρείται πλέον, για τους φορολογούμενους που τηρούν απλογραφικά βιβλία, απόκρυψη ποσού μεγαλύτερο των 10000 ευρώ ανά έτος, ενώ για τους φορολογούμενους που τηρούν διπλογραφικά, απόκρυψη ποσού μεγαλύτερο των 60000 ευρώ ανά έτος.

Το ποσοστό της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα, ανέρχεται σε 4,7% του ΑΕΠ σε ετήσια βάση. Επιπλέον, μέσω της φοροδιαφυγής, το κράτος χάνει το 3,5% του ΑΕΠ, ενώ το μέγεθος της φοροδιαφυγής στα νομικά πρόσωπα, αγγίζει το 0,15% του ΑΕΠ. Όλα αυτά έχουν ως συνέπεια, η χώρα να χάνει ετησίως 11 δισ με 16 δισ ευρώ κάθε χρόνο.

4.3 Μέθοδοι φοροδιαφυγής

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής αποτελεί σημαντικό τροχοπέδη για τις περισσότερες κυβερνήσεις παγκοσμίως. Πιο συγκεκριμένα, στην Ελλάδα το πρόβλημα διογκώνεται ολοένα και περισσότερο, με το πέρασμα των χρόνων. Όπως γίνεται γνωστό, μέσα από έρευνες, η χώρα μας κατέχει μια από τις υψηλότερες θέσεις, όσον αφορά τη φοροδιαφυγή, ανάμεσα σε άλλες αναπτυγμένες χώρες. Το γεγονός αυτό, έρχεται να προστεθεί και να επιβαρύνει περισσότερο τη ζοφερή οικονομική κατάσταση που επικρατεί στη χώρα.

Όσον αφορά του άμεσους φόρους, τα τελευταία χρόνια ο αριθμός των μισθωτών που συμμετέχουν στην καταβολή των φόρων φυσικών προσώπων αυξάνεται, με τη συμμετοχή των μη μισθωτών να μειώνεται, ενώ η συμμετοχή τους στα φορολογικά βάρη μειώνεται. Αυτό έχει ως αντίκτυπο, η πολιτεία να μην είναι σε θέση να λάβει στοιχεία για εισοδήματα από ανεξάρτητη εργασία και αναγκάζεται να αυξήσει τη φορολογία εις βάρος των μισθωτών.

Από την πλευρά των έμμεσων φόρων, οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές, οι αλλαγές των φορολογικών διατάξεων, η αδυναμία της φορολογικής αρχής να συλλέξει στοιχεία των φόρων, οδηγούν στην αύξηση της φοροδιαφυγής και σε αυτή την κατηγορία των φόρων. Το μεγαλύτερο ποσοστό φοροδιαφυγής εντοπίζεται στα εγχώρια προϊόντα, σε φόρους όπως ο ΦΠΑ, το χαρτόσημο. Ειδικότερα, η αποφυγή έκδοσης τιμολογίου ή η έκδοση του σε χαμηλότερη ποσότητα, έχει οφέλη τόσο για τον αγοραστή, που δεν καρπώνεται τον ΦΠΑ, όσο και για τον πωλητή, αφού μειώνεται το φορολογητέο εισόδημα του. Απόρροια αυτών, είναι η απώλεια μεγάλου μέρους των εσόδων για το κράτος.

Ενώ το κράτος προσπαθεί να ορθοποδήσει, σε μία εποχή με υψηλή φορολογία και ασφαλιστικές εισφορές, η μη έκδοση απόδειξης από τις επιχειρήσεις, γίνεται η πιο διαδεδομένη μέθοδος φοροδιαφυγής και απόκρυψης των εσόδων. Για την πάταξη της φοροδιαφυγής, η κυβέρνηση έχει επιβάλλει σε όλες τις επιχειρήσεις πώλησης προϊόντων και παροχής υπηρεσιών, τη χρήση μηχανήματος POS. Παρόλα αυτά, η χρήση τους δε συνεπάγεται και την έκδοση παραστατικού πώλησης. Αναλυτικότερα, οι πιο συνηθισμένοι μέθοδοι αποφυγής της φορολόγησης, όπως αναφέρει ο Σπύρος Δημητρέλης (2017), είναι οι εξής:

1. **Μη έκδοση απόδειξης.** Αποτελεί συχνό φαινόμενο στον κλάδο της εστίασης και ένδυσης, ακόμα και όταν οι πελάτες πραγματοποιούν την πληρωμή τους με πλαστικό χρήμα. Ο πιο αποτελεσματικός τρόπος για τη διασταύρωση των εισπράξεων και των αποδείξεων είναι ο έλεγχος στο κατάστημα με φυσική παρουσία των ελεγκτικών αρχών.
2. **POS συνδεδεμένο με λογαριασμό του εξωτερικού.** Πολλές είναι οι επιχειρήσεις, οι οποίες διαθέτουν και ένα μηχάνημα POS, το οποίο είναι συνδεδεμένο με έναν λογαριασμό του εξωτερικού και πραγματοποιούν τις συναλλαγές τους μέσω αυτού. Με αυτόν τον τρόπο, το ελληνικό κράτος δεν έχει τη δυνατότητα να αντλήσει στοιχεία για τις χρεώσεις που πραγματοποιούνται. Η κατοχή και η χρήση ξένου POS αποτελεί παράνομη πράξη, σύμφωνα με τους κανόνες της ελεγκτικής αρχής.
3. **Λογισμικό-φάντασμα.** Με αυτόν τον τρόπο, οι επαγγελματίες έχουν τη δυνατότητα να διαγράψουν επιλεγμένα δεδομένα και να παρουσιάσουν στη φορολογική αρχή το ποσό των εισπράξεων, που αυτοί επιθυμούν.
4. **Μη δηλωμένες ταμειακές μηχανές.** Αποτελεί μια μέθοδο φοροδιαφυγής, με την οποία εξαπατώνται τόσο το κράτος όσο και οι πελάτες. Ενώ πραγματοποιείται η

έκδοση της απόδειξης αγοράς, τα στοιχεία δε λαμβάνονται από τη φορολογική αρχή, καθώς η ταμειακή μηχανή δεν έχει δηλωθεί στο Υπουργείο Οικονομικών.

5. **Κλείσιμο βιβλίων και συνέχιση δραστηριότητας με μετρητά.** Η μέθοδος αυτή είναι ευρέως διαδεδομένη σε επιχειρηματίες, οι οποίοι προσφέρουν υπηρεσίες και πραγματοποιούν, ως επί των πλείστων, κατ'οίκον επισκέψεις.

4.4 Παράγοντες φοροδιαφυγής

Τα φορολογικά έσοδα ως ποσοστό του ΑΕΠ στη χώρα μας, υστερούν σε σχέση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, ενώ κατέχει έναν από τους υψηλότερους φορολογικούς συντελεστές. Το γεγονός αυτό οφείλεται στο υψηλό ποσοστό φοροδιαφυγής που παρατηρείται στη χώρα. Έχει παρατηρηθεί, μέσα από έρευνες, ότι η φοροδιαφυγή είναι υψηλή σε χώρες, οι οποίες έχουν μεγάλο αριθμό μη μισθωτών, υψηλό ποσοστό φορολόγησης και χαμηλό επίπεδο προσφοράς των δημοσίων αγαθών τους.

Σύμφωνα με τον Diakomihali M. (2020), οι αιτίες της φοροδιαφυγής μπορούν να ταξινομηθούν στις εξής κατηγορίες:

- a. Νομοθετικές-πολιτικές.
- b. Τεχνολογικές.
- c. Γραφειοκρατικές-οργανωτικές.
- d. Δομικές.
- e. Πολιτιστικές.

Πιο αναλυτικά, με βάση έρευνα που πραγματοποίησε ο Διανέοσις (2016), οι σημαντικότεροι παράγοντες της φοροδιαφυγής είναι:

1. **Το μορφωτικό και πολιτιστικό επίπεδο των φορολογουμένων.** Είναι αποδεδειγμένο, ότι όσο χαμηλότερο είναι το μορφωτικό και πολιτιστικό επίπεδο των πολιτών, τόσο πιο μεγάλη είναι η τάση τους προς τη φοροδιαφυγή. Με άλλα λόγια, η φοροδιαφυγή οφείλεται στην απουσία βασικών ηθικών αξιών από τους φορολογούμενους. Καθώς οι πολίτες αντιμετωπίζουν σαν εχθρό τους, τους κυβερνητικούς φορείς, οι περισσότεροι επιχειρηματίες αποσκοπούν να αποκρύψουν τις οικονομικές τους δραστηριότητες από το κράτος και καταφεύγουν στην παραοικονομία.

2. **Άνιση κατανομή της φορολογικής επιβάρυνσης.** Η φοροδιαφυγή είναι μεγαλύτερη, όταν η φορολογική επιβάρυνση είναι μεγαλύτερη στα χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα και δε συνάδει με την έννοια της κοινωνικής δικαιοσύνης.
3. **Φορολογική επιβάρυνση.** Όσο μεγαλύτερη είναι, τόσο μεγαλύτερη είναι και η φοροδιαφυγή.
4. **Διαχείριση δημοσίων οικονομικών.** Όσο πιο σωστή είναι η διαχείριση των δημοσίων εσόδων, τόσο λιγότεροι φορολογούμενοι καταφεύγουν στην αποφυγή πληρωμής των φόρων.
5. **Δομή του φορολογικού συστήματος.** Η δομή, οι λειτουργίες και η εσωτερική συνοχή του φορολογικού συστήματος, επηρεάζουν το ποσοστό της φοροδιαφυγής.
6. **Οργάνωση και επίπεδο φορολογικών υπηρεσιών.** Ο περιορισμός της φοροδιαφυγής, επιτυγχάνεται με τη σωστή οργάνωση των φορολογικών υπηρεσιών και τον εξοπλισμό τους με σύγχρονα μέσα.
7. **Ανάπτυξη και οργάνωση της εθνικής οικονομίας.** Σε καλά οργανωμένες οικονομίες, οι συναλλαγές μεταξύ φορολογουμένων και κράτους, καταγράφονται εύκολα και οι ελεγκτικές αρχές έχουν στη διάθεσή τους τις πληροφορίες που χρειάζονται.
8. **Οργάνωση της αγοράς.** Υπάρχουν περισσότερες πιθανότητες φοροδιαφυγής, όταν υπάρχει μεγάλος αριθμός μικρών επιχειρήσεων. Οι κυριότεροι λόγοι της αύξησης της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα, περιλαμβάνουν έναν πολύ μεγάλο αριθμό αυτοαπασχολούμενων πολιτών και πολύ μικρών επιχειρήσεων. Οι παράγοντες αυτοί συμβάλλουν στην φοροδιαφυγή μέσω των παρακάτω:
  - Η αυτοαπασχόληση διευκολύνει την απόκρυψη εισοδήματος.
  - Το υψηλό ποσοστό απασχόλησης σε οικογενειακές επιχειρήσεις, με την πλειονότητα των μελών της οικογένειας να μη συνεισφέρουν τις εισφορές τους για την κοινωνική ασφάλιση.
  - Παρεμπόδιση του φορολογικού ελέγχου λόγω της περίπλοκης και δύσκολης διαδικασίας.
9. **Η δομή του εθνικού εισοδήματος.** Η φοροδιαφυγή είναι δυσκολότερη να διαπραχθεί όταν το εισόδημα προέρχεται από μισθούς και συντάξεις, ενώ είναι δύσκολο να αποτραπεί όταν το εισόδημα προέρχεται από αγροτικές δραστηριότητες και επαγγελματικές ενασχολήσεις.

4.5 Τρόποι αντιμετώπισης φοροδιαφυγής

Η φοροδιαφυγή αποτελεί μείζον ζήτημα στην Ελλάδα, αφού υστερεί από το κράτος 16 δις ευρώ ετησίως. Είναι επιτακτική ανάγκη, να υπάρχει ένα νομικό πλαίσιο, το οποίο να λογοδοτεί τους πολιτικούς για τις αποφάσεις τους σχετικά με το δημόσιο χρήμα, ώστε να δημιουργηθεί σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ πολιτών και κυβέρνησης, για να αντιμετωπιστεί η φοροδιαφυγή. Κάποια μέτρα τα οποία μπορεί να λάβει η κυβέρνηση, για την καταστολή του προβλήματος, είναι τα εξής:

1. **Μείωση των συντελεστών φορολογίας.** Σύμφωνα με έρευνα το ΟΟΣΑ, η Ελλάδα έχει έναν από τους υψηλότερους συντελεστές φορολογίας εισοδήματος, σε σχέση με άλλες χώρες του οργανισμού. Επιπλέον, διαθέτει υψηλούς συντελεστές ΦΠΑ, εισοδήματος νομικών προσώπων και έκτακτων φόρων.
2. **Χρήση πλαστικού χρήματος.** Τα τελευταία χρόνια, η κυβέρνηση έχει επιβάλει την εκτεταμένη χρήση POS στις επιχειρήσεις, στοχεύοντας στην αύξηση του πλαστικού χρήματος για να μειώσει τη φοροδιαφυγή. Αναλυτικά, το 2015 η χρήση πλαστικού χρήματος στη χώρα, άγγιζε το 103%, ενώ το 2014 ήταν προτελευταία μεταξύ των 28 χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
3. **Έλεγχοι και απονομή φορολογικής δικαιοσύνης.** Στην Ελλάδα, οι μηχανισμοί ελέγχου δεν είναι αποτελεσματικοί, έχοντας ως αντίκτυπο τη μείωση των εσόδων του κράτους και την αύξηση του λαθρεμπορίου. Είναι αποδεδειγμένο, ότι η εντατικοποίηση των φορολογικών ελέγχων καθημερινά κατά 1%, μπορεί να μειώσει τη φοροδιαφυγή έως 0,3%.
4. **Οργάνωση και τεχνολογικός εκσυγχρονισμός των φορολογικών αρχών.** Για την ορθή αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής, είναι επιτακτική ανάγκη να διαμορφωθεί ένα πλαίσιο οργάνωσης, το οποίο να κάνει σαφείς τις αρμοδιότητες των συμμετεχόντων στη φορολογική διοίκηση. Επίσης, η χρήση της τεχνολογίας για τη δημιουργία μιας ηλεκτρονικής βάσης για κάθε πολίτη, θα περιορίσει τις επαφές με τους εφοριακούς και κατά συνέπεια τις περιπτώσεις διαφθοράς.
5. **Κατάρτιση και εκπαίδευση των υπαλλήλων διοίκησης.** Προκειμένου η φορολογική διοίκηση να αξιοποιήσει ορθολογικά το δυναμικό της, κρίνεται απαραίτητο να λάβουν χώρα σεμινάρια και ημερίδες, για την επιμόρφωση των εργαζομένων για σχετικά θέματα.

6. **Καταπολέμηση φαινομένων διαφθοράς.** Η εξάλειψη της διαφθοράς μπορεί να επιτευχθεί μέσω της προσαρμογής του μισθού των εφοριακών με τα διεθνή πρότυπα, μέσα από εντατικούς ελέγχους στην περιουσία τους και καθιερώνοντας ένα σύστημα αξιολόγησης, το οποίο θα καθορίζει τις αυξήσεις και τις προαγωγές τους.
7. **Σταθερό και απλοποιημένο σύστημα φορολογίας.** Το ισχύον φορολογικό σύστημα χαρακτηρίζεται από πολυνομία και πολυπλοκότητα. Είναι επείγουσα ανάγκη να διαμορφωθεί ένα σταθερό και απλοποιημένο σύστημα, το οποίο θα προσελκύει επενδυτές και θα ενθαρρύνει τους πολίτες να δραστηριοποιηθούν με καινοτόμες επιχειρήσεις. Για να επιτευχθεί αυτό, θα πρέπει να πραγματοποιηθούν θαρραλέες και καινοτόμες αλλαγές, προκειμένου να υπάρξει αυτόνομος φορέας εσόδων.
8. **Δημιουργία φορολογικής συνείδησης.** Μέσα από σωστά σχεδιασμένες καμπάνιες, μπορεί να καλλιεργηθεί οι πεποίθηση στο λαό μας, ότι η φοροδιαφυγή αποτελεί ανήθικη και παράνομη πράξη.

Επιπλέον, σύμφωνα με τους Alstadsaeteretal., προκειμένου να παταχθεί το φαινόμενο της φοροδιαφυγής προτείνουν οι κυβερνήσεις να εστιάσουν στη μείωση της φοροδιαφυγής στα ανώτερα κοινωνικά στρώματα ή, όπως χαρακτηριστικά αναφέρουν, στην κορυφή της κατανομής του πλούτου, προκειμένου να αυξηθούν τα φορολογικά έσοδα του κράτους, να υπάρξει φορολογική προοδευτικότητα και μείωση της κοινωνικής ανισότητας.

4.6 Συνέπειες φοροδιαφυγής

Η φοροδιαφυγή έχει σημαντικές αρνητικές συνέπειες για το κοινωνικό σύνολο, καθώς θέτει σε κίνδυνο την εύρυθμη λειτουργία του κράτους. Από τη μη καταβολή των φόρων, επιβαρύνονται οι επιμελείς πολίτες, οι οποίοι εκτός από τους φόρους που καλούνται να αποπληρώσουν, επωμίζονται και το κόστος των φοροφυγάδων. Σύμφωνα με τον Γιώργο Α. Κορομηλά (2018), κάποιες από τις επιπτώσεις της φοροδιαφυγής είναι:

- a. **Η άδικη κατανομή των φορολογικών βαρών,** με συνέπεια φυσικά και νομικά πρόσωπα, με την ίδια φοροδοτική ικανότητα, να έχουν διαφορετική φορολογική επιβάρυνση.
- b. **Οι στρεβλώσεις στην ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων,** καθώς οι επιχειρήσεις που καταφεύγουν στη φοροδιαφυγή, γίνονται πιο ανταγωνιστικές.

- c. **Τα μειωμένα φορολογικά έσοδα του κράτους**, έχοντας ως αποτέλεσμα να αδυνατεί να ανταπεξέλθει στις υποχρεώσεις του, όσον αφορά την διαχείριση των δημοσίων δαπανών και του δημόσιου χρέους. Για να αντιμετωπίσει τα προβλήματα που παρουσιάζονται, καταφεύγει στην επιβολή επιπλέον μέτρων και φόρων, τα οποία επιβαρύνουν οικονομικά τους πολίτες.

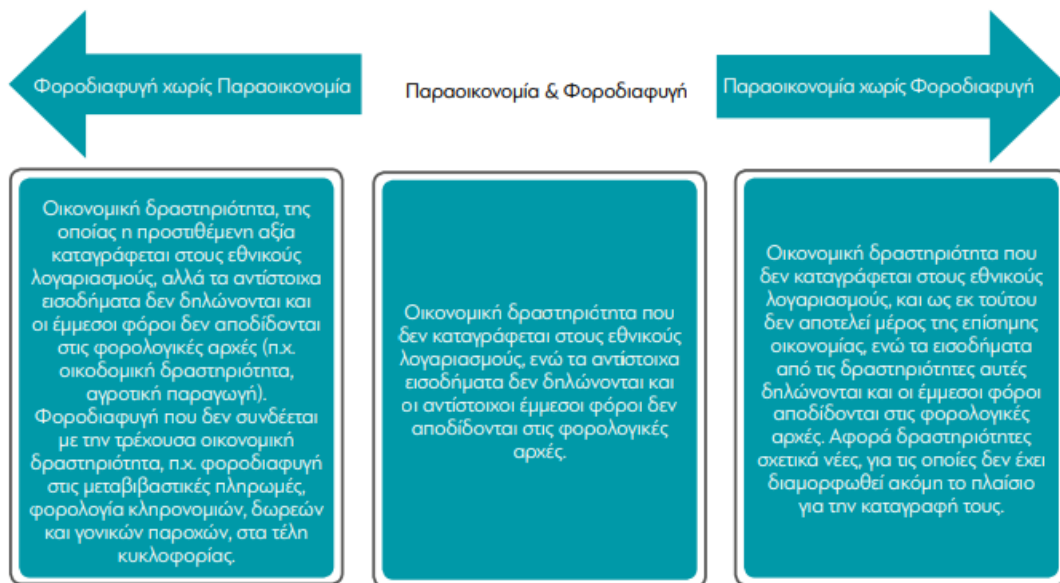
Επιπλέον, σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποίησε το Διανέοσις, ορισμένες ακόμα συνέπειες, είναι:

- a. Η περαιτέρω αύξηση των φορολογικών συντελεστών,
- b. Ο περιορισμός της ποιότητας και της ποσότητας των δημόσιων υπηρεσιών,
- c. Η επίδραση στην αποτελεσματικότητα της δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής,
- d. Η έλλειψη εμπιστοσύνης προς την πολιτεία.

4.7 Φοροδιαφυγή και παραοικονομία

Ο ορισμός της παραοικονομίας είναι δύσκολο να δοθεί από τους ερευνητές, καθώς είναι δύσκολο να κατανοήσουν και να προσδιορίσουν, τι ακριβώς αφορά η παραοικονομία. Για αυτό, ο προσδιορισμός της έχει αποτελέσει αντικείμενο πολλών συζητήσεων. Σύμφωνα με τον ορισμό που έχουν δώσει οι Schneider&Enste (2000), η παραοικονομία περιλαμβάνει όλες τις οικονομικές δραστηριότητες, παράνομες και νόμιμες, που μπορούν να συμβάλουν στο επίσημο ΑΕΠ, αλλά δεν είναι καταχωρημένες. Ακόμα ένας ορισμός έχει διατυπωθεί από τους Dell' Anno&Schneider (2003), υποστηρίζει ότι παραοικονομία θεωρούνται εκείνες οι οικονομικές δραστηριότητες και το εισόδημα που προέρχεται από αυτές, οι οποίες παρακάμπτουν ή αποφεύγουν την κυβερνητική ρύθμιση, τη φορολογία ή την παρατήρηση.

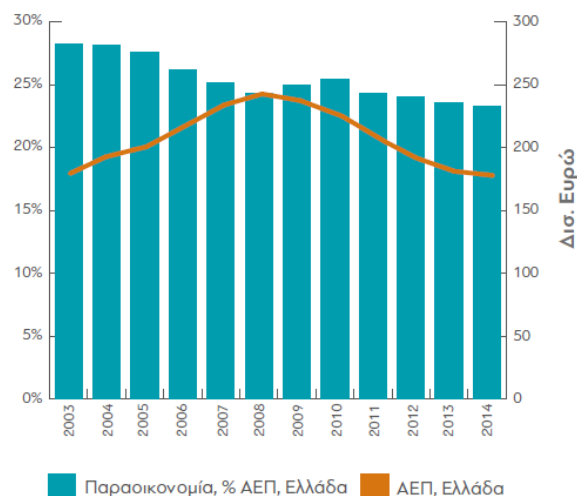
Το φαινόμενο της παραοικονομίας κατέχει σημαντικό ρόλο, προκειμένου να γίνει πλήρως κατανοητή η έννοια της φοροδιαφυγής. Υπάρχει η πεποίθηση ότι φοροδιαφυγή και παραοικονομία είναι ταυτόσημες έννοιες, ωστόσο η φοροδιαφυγή αποτελεί ένα μέρος της παραοικονομίας. Ο διαχωρισμός των δύο εννοιών παρουσιάζεται αναλυτικότερα στο παρακάτω διάγραμμα.

Διάγραμμα 3: Σχέση φοροδιαφυγής-παραοικονομίας

Πηγή: Διανέοσις

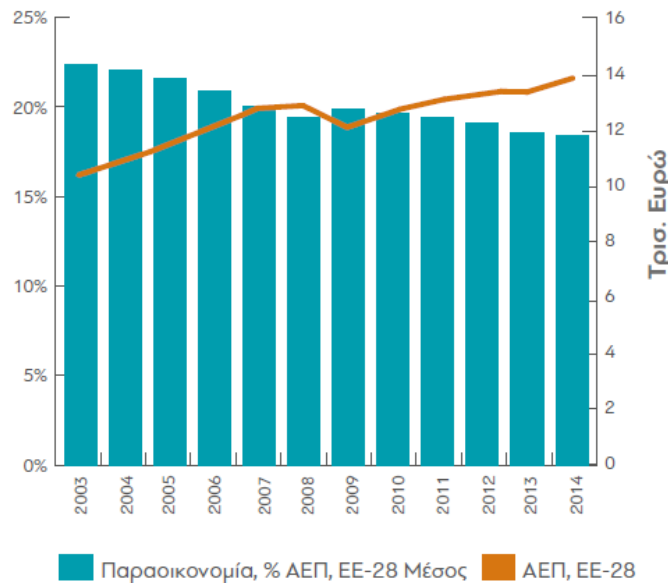
Σύμφωνα με έρευνες, το ύψος της παραοικονομίας στην Ελλάδα, αγγίζει το 20-30% του ΑΕΠ, ενώ αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα ποσοστά ανάμεσα σε άλλα αναπτυγμένων χωρών. Ειδικά, το ποσοστό της παραοικονομίας ως ποσοστό του ΑΕΠ, το 2010 έφτασε το 27%, συγκριτικά με το μέσο όρο των χωρών του ΟΟΣΑ, που έφτανε μόλις το 20%. Έπειτα, από το 2011 και μετά, φαίνεται να παρουσιάζει μια σχετικά πτωτική πορεία, τόσο στην Ελλάδα, όσο και στην Ευρώπη. Τέλος, σύμφωνα με μία πρόσφατη μελέτη των Kelmasonetal. (2021), την περίοδο 2000-2019, το ποσοστό της παραοικονομίας ως προς το ΑΕΠ έφτασε το 29,5%, ενώ ο μέσος όρος στην Ευρώπη είναι μεταξύ 15% με 25%¹⁰.

¹⁰ : https://www.dianeosis.org/wp-content/uploads/2017/03/Tax_Evasion_diaNEOsis_Upd_17_03_2017.pdf

Διάγραμμα 4: Παραοικονομία ως % του ΑΕΠ στην Ελλάδα

Πηγή: Διανέοσις

Διάγραμμα 5: Παραοικονομία ως % του ΑΕΠ ΟΟΣΑ

Πηγή: Διανέοσις

Επιπροσθέτως, με βάση στοιχεία που παρουσιάζουν οι Manolasetal. (2013), η οικονομική κρίση στην χώρα μας, θα μπορούσε να έχει πολύ μικρότερη χρονική έκταση, εάν η παραοικονομία είχε ενσωματωθεί στην επίσημη οικονομία, πριν την εμφάνιση της ύφεσης. Πιο αναλυτικά, αν οι χειρισμοί για τη μείωση της παραοικονομίας είχαν ξεκινήσει πριν το ξέσπασμα της κρίσης το 2008, ο λόγος του χρέους προς το ΑΕΠ, θα ήταν είτε 79,8% είτε 112,2%, αντί του 144,9% που παρατηρήθηκε.

Συμπερασματικά, η παραοικονομία είναι ένας καθοριστικός παράγοντας στη λειτουργία της δημοσιονομικής πολιτικής μιας χώρας. Λόγω του γεγονότος ότι η δημοσιονομική πολιτική που έχει εφαρμοστεί στο ελληνικό κράτος, έχει οδηγήσει σε αύξηση της φορολογίας και κατά συνέπεια της παραοικονομίας, κρίνεται απαραίτητο να ληφθούν μέτρα, όπως αυστηροποίηση των κυρώσεων, αύξηση των ελέγχων για την καταπολέμηση της παράνομης εργασίας, η αύξηση χρήσης πλαστικού χρήματος στις συναλλαγές. Τα μέτρα αυτά, θα λειτουργήσουν αποτελεσματικά μακροχρόνια, μόνο αν η δημοσιονομική πολιτική κατευθυνθεί ως προς τη μείωση των δαπανών και, έπειτα, στην αύξηση των φόρων.

4.8 Φοροδιαφυγή και φυσικά πρόσωπα

Για τη μελέτη της φοροδιαφυγής, όσον αφορά τα φυσικά πρόσωπα, αυτά διαχωρίζονται σε μισθωτούς και αυτοαπασχολούμενους. Αντικειμενικά, οι μισθωτοί είναι πιο δύσκολο να φοροδιαφύγουν, με μόλις το 0,5%-1% αυτών να φοροδιαφεύγει, ενώ την ίδια στιγμή, το ποσοστό των αυτοαπασχολούμενων που καταφεύγουν στη μη καταβολή των φόρων ανέρχεται σε 57%-58,6%.

Η Ελλάδα διαθέτει ένα από τα μεγαλύτερα ποσοστά αυτοαπασχολούμενων, ανάμεσα σε άλλες αναπτυγμένες χώρες, αφού είναι σχεδόν διπλάσιο από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Συγκεκριμένα, το πόσο του εισοδήματος των αυτοαπασχολούμενων εργαζομένων, το οποίο αποκρύπτεται από τις φορολογικές αρχές, υπολογίζεται ότι το 2010 ήταν στα 50 δισ ευρώ, ενώ την ίδια στιγμή, υπολογίζεται ότι η καταβολή του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων, μπορεί να προσφέρει αύξηση στα έσοδα του κράτους περίπου 3,8% του ΑΕΠ. Μέχρι το 2021, είχε εκτοξευθεί στο 88,2%.

Οι κλάδοι εργασίας, στους οποίους παρατηρούνται τα υψηλότερα ποσοστά φοροδιαφυγής, είναι ο ιατρικός κλάδος, ο εκπαιδευτικός, ο κλάδος παροχής λογιστικών και χρηματοοικονομικών υπηρεσιών και ο κλάδος παροχής νομικών υπηρεσιών. Σε αυτούς τους τομείς, τα εισοδήματα εμφανίζονται και φορολογούνται μόνο μετά την έκδοση των κατάλληλων παραστατικών, για αυτό είναι δυσκολότερο να εντοπιστεί και να περιοριστεί το φαινόμενο της φοροδιαφυγής. Επιπλέον, ένας ακόμα κλάδος που παρατηρείται έντονο το φαινόμενο της φοροδιαφυγής, είναι ο αγροτικός τομέας, με ποσοστό που ανέρχεται σε 24%.

Η απόκρυψη του εισοδήματος, από μεγάλο μέρος του πληθυσμού, οδηγεί σε μείωση των εσόδων του κράτους, τόσο από πλευράς εισοδήματος όσο και από την πλευρά του ΦΠΑ, αφού η αποφυγή έκδοσης παραστατικών, έχει ως επακόλουθο και τη μη απόδοση του ΦΠΑ.

Από την άλλη πλευρά, οι μισθωτοί είναι αυτοί που καρπώνονται το φορολογικό βάρος, λόγω του υψηλού ποσοστού φοροδιαφυγής των αυτοαπασχολούμενων. Το χαμηλό ποσοστό, το οποίο παρατηρείται σε αυτή την ομάδα εργαζομένων, οφείλεται στο γεγονός ότι το εισόδημα τους δηλώνεται απευθείας από τους εργοδότες στις φορολογικές αρχές. Παρόλα αυτά, παρατηρούνται και περιστατικά συνεννόησης μεταξύ εργοδοτών και εργαζομένων, σύμφωνα με τα οποία δεν δηλώνονται οι πραγματικοί μισθοί αλλά ένα μέρος αυτών, προκειμένου να επωφεληθούν και οι δυο πλευρές. Οι εργαζόμενοι για να αποφύγουν τη φορολόγηση του εισοδήματος τους και οι εργοδότες για να μην καταβάλουν τις ασφαλιστικές εισφορές.

Συγκεκριμένα, το 2012 δεν πληρώθηκαν φόροι ύψους 56 δισ ευρώ , ενώ δεν καταβλήθηκαν εισφορές ποσού μεγαλύτερο από 12 δισ ευρώ.

Η αδήλωτη εργασία είναι ένα φαινόμενο, που εμφανίζεται κατά κύριο λόγο στις μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις. Αναφορικά με ελέγχους που πραγματοποιήθηκαν, το 2010 το ποσοστό φοροδιαφυγής των επιχειρήσεων ανερχόταν σε 25%, το 2011 αυξήθηκε σε 30%, ενώ τα επόμενα χρόνια συνεχίστηκε η αυξητική αυτή πορεία. Οι κλάδοι εργασίας που παρουσιάζουν τα μεγαλύτερα ποσοστά φοροκλοπής και κυρίως, αδήλωτης εργασίας, είναι ο τουρισμός, η βιομηχανία και ο κατασκευαστικός τομέας.

Τέλος, ακόμα μία κατηγορία φυσικών προσώπων, στην οποία παρατηρείται αυξημένο το πρόβλημα της φοροδιαφυγής, είναι αυτοί με υψηλά εισοδήματα. Έχει αποδειχθεί, ότι τα φυσικά πρόσωπα με υψηλό εισόδημα , φοροδιαφεύγουν περισσότερο, σε ποσοστό 14,7%. Ακόμα, μπορούν να επιλέξουν τον τρόπο με τον οποίο θα φοροδιαφύγουν, όπως ίδρυση εξωχώριων εταιριών, εταιριών χωρίς υπόσταση και άλλες μορφές ενώσεων, έχοντας ως αποτέλεσμα να φορολογούνται για τα εισοδήματά τους σε χώρες που θεωρούνται φορολογικοί παράδεισοι. Σε παγκόσμιο επίπεδο, το 8% των εισοδημάτων διατηρούνται σε φορολογικούς παραδείσους¹¹.

4.9 Φοροδιαφυγή και νομικά πρόσωπα

Εκτός από τα φυσικά πρόσωπα, η φοροδιαφυγή εντοπίζεται και στον κλάδο των επιχειρήσεων. Προκειμένου να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα, είναι απαραίτητο να γίνει διαχωρισμός μετόχων και ασκούντων της διοίκησης, ενώ η φοροδιαφυγή εντοπίζεται τόσο στους έμμεσους φόρους όσο και στο φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων. Ο πιο συνηθισμένος τρόπος, με τον οποίο φοροδιαφεύγουν, είναι η μη έκδοση ή η έκδοση εικονικών τιμολογίων, για να μειωθεί το ποσό του ΦΠΑ και του φόρου εισοδήματος.

Φοροδιαφυγή παρατηρείται και στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές επιχειρήσεων σε άλλα κράτη μέλη της ΕΕ. Με βάση έρευνες, οι πιο συνηθισμένοι μέθοδοι είναι:

- Ψευδείς ενδοκοινοτικές παραδόσεις εμπορευμάτων.

---

¹¹https://www.dianeosis.org/wp-content/uploads/2017/03/Tax_Evasion_diaNEOsis_Upd_17_03_2017.pdf

- Ενδοκοινοτικές αποκτήσεις αγαθών από κράτος μέλος της ΕΕ, που είτε δηλώνονται στα βιβλία είτε καταχωρούνται με διαφορετική αξία.
- Μετακύλιση ΦΠΑ εισροών μέσω διαδοχικών πωλήσεων, μεταξύ των επιχειρήσεων, γνωστή και ως απάτη ‘Καρουζέλ’.
- Επαναλειτουργία αδρανών επιχειρήσεων ως ενδοκοινοτικές επιχειρήσεις, για τη μη απόδοση ΦΠΑ και την έκδοση πλαστών τιμολογίων, γνωστή ως επιχείρηση ‘Φοίνικας’.

Με βάση τη μελέτη που πραγματοποίησαν οι Artavanisetal. (2015), οι επιχειρηματίες που πραγματοποιούν αγοραπωλησίες, που συνοδεύονται από την έκδοση παραστατικών, είναι πιο δύσκολο να καταφύγουν στη φοροδιαφυγή. Σε παγκόσμιο επίπεδο, πραγματοποιούνται εντατικοί έλεγχοι στις μεγάλες επιχειρήσεις, αφού το 60% πραγματοποιεί τις δραστηριότητες τους μέσω ενδοκοινοτικών συναλλαγών. Αυτή η μέθοδος καθιστά πιο εύκολη τη φοροκλοπή, καθώς είναι πιο εύκολη η μεταφορά κερδών σε κράτη που αποτελούν φορολογικούς παραδείσους. Ετησίως, δεν καταβάλλεται 100-240 δις δολάρια του φόρου εισοδήματος παγκοσμίως. Η Ευρωπαϊκή Ένωση διαθέτει μέτρα για την πάταξη της φοροδιαφυγής σε αυτή την περίπτωση, ενώ η Ελλάδα είναι από τις χώρες που δεν έχουν εισάγει τέτοιες διατάξεις στο δίκαιο της¹².

4.10 Οφέλη αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής

Κάθε χρόνο, τα κράτη ανά τον κόσμο, χάνουν δισεκατομμύρια ευρώ εξαιτίας της φοροδιαφυγής, τα οποία θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για να καλύψουν τις κρατικές τους δαπάνες και να χρηματοδοτήσουν κρατικές υποδομές, που θα συμβάλλουν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η φοροδιαφυγή μειώνει τον κρατικό προϋπολογισμό, περιορίζοντας τις κρατικές επενδύσεις και αυξάνοντας τον δανεισμό. Επίσης, προκαλεί προβλήματα στη δομή της οικονομίας, αφού τα κρατικά εισοδήματα επηρεάζονται και αναδιανέμονται με τη μορφή κρατικών παροχών. Εάν καταπολεμηθεί σε βάθος η φοροδιαφυγή, τα έσοδα του κράτους από τη φορολογία θα αυξηθούν σημαντικά και θα δημιουργηθεί μια ισχυρή οικονομία. Αυτά θα έχουν ως επακόλουθο, να μειωθεί ο δανεισμός

¹²https://www.dianeosis.org/wp-content/uploads/2017/03/Tax_Evasion_diaNEOsis_Upd_17_03_2017.pdf

του ελληνικού κράτους και παράλληλα, η κατάργηση πολλών μέτρων, τα οποία επιβάρυναν τον ελληνικό λαό τα τελευταία χρόνια της δημοσιονομικής κρίσης.

Η μη είσπραξη των φόρων από το κράτος, οδηγεί σε κοινωνικές ανισότητες, αφού οι συνεπείς, ως προς τις φορολογικές τους υποχρεώσεις, πολίτες και τα χαμηλότερα εισοδηματικά στρώματα επιβαρύνονται με επιπλέον βάρη. Η πάταξη της φοροδιαφυγής θα αποφέρει την αντιμετώπιση των κοινωνικών ανισοτήτων, την ορθολογική κατανομή των φορολογικών βαρών και τη μείωση των συντελεστών φορολογίας. Επιπλέον, τα φορολογικά βάρη θα κατανέμονται σύμφωνα με τα εισοδήματα των πολιτών και τη φοροδοτική τους ικανότητα.

Ένα ακόμα όφελος, που προκύπτει από την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής, είναι η αύξηση της είσπραξης των φόρων, οι οποίοι θα συμβάλλουν στη βελτίωση της ποιότητας των δημοσίων παροχών, όπως στον τομέα της υγείας, της εκπαίδευσης και στην αναβάθμιση του επιπέδου ζωής των φορολογούμενων. Τέλος, τα δημόσια έσοδα θα χρησιμοποιηθούν για την ευημερία του κοινωνικού συνόλου, μέσω κοινωνικών επιδομάτων, τα οποία θα κατανέμονται δίκαια στους πολίτες, έχοντας προτεραιότητα τα περισσότερο ευάλωτα κοινωνικά στρώματα.

Παράλληλα, ένα κράτος απαλλαγμένο από φοροδιαφυγή, θα έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση των φορολογικών συντελεστών, η οποία με τη σειρά της θα συμβάλλει στην προσέλκυση επενδυτών και την προάσπιση του υγιούς ανταγωνισμού, στις διεθνείς αγορές. Ένα υγιές οικονομικό περιβάλλον, είναι κατάλληλο για την ανάπτυξη των επιχειρήσεων, είναι πιο ανταγωνιστικό, όσον αφορά την προσέλκυση επενδύσεων, οι οποίες οδηγούν στην αύξηση των θέσεων εργασίας.

Επιπλέον, οι επιχειρήσεις που φοροδιαφεύγουν, έχουν χαμηλότερο κόστος παραγωγής και μεγαλύτερα έσοδα, έχοντας πλεονέκτημα απέναντι σε ανταγωνιστές τους. Αυτό έχει ως συνέπεια, πολλές επιχειρήσεις να οδηγούνται σε πτώχευση, μη μπορώντας να μειώσουν το κόστος παραγωγής, για να ανταπεξέλθουν σε αυτές τις συνθήκες αγοράς. Η καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, οδηγεί σε μείωση των τιμών, για παραγωγούς και καταναλωτές, δημιουργώντας επιχειρήσεις πιο βιώσιμες, δίνοντας τους την ευκαιρία να λειτουργήσουν σε ένα κλίμα υγιούς ανταγωνισμού, με παραγωγικό εργατικό δυναμικό.

Βασικός παράγοντας της φοροδιαφυγής είναι η έλλειψη εμπιστοσύνης των πολιτών απέναντι στο κράτος, καθώς πιστεύουν πως τα έσοδα του κράτους χρησιμοποιούνται από την πολιτική ηγεσία για την κάλυψη των προσωπικών τους αναγκών. Ακόμα, οι περισσότεροι πολίτες καταβάλλουν τους φόρους, όχι με τη θέληση τους, αλλά επειδή είναι υποχρεωμένοι.

Με την πάταξη της φοροδιαφυγής, θα δημιουργηθεί μια καινούρια, διαφορετική εικόνα των πολιτών για το κράτος, που θα βασίζεται στη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη, αφού θα πρόκειται ένα κράτος δικαίου, στο οποίο τα κρατικά έσοδα θα διατίθενται για τα δημόσια αγαθά, οδηγώντας στο εκσυγχρονισμό του κράτους και την κοινωνική ευημερία.

4.11 Φορολογικός έλεγχος

Ο φορολογικός έλεγχος αφορά τη σωστή παρουσίαση των οικονομικών πληροφοριών των επιχειρήσεων ή των ατόμων και τη συμμόρφωσή τους, όσον αφορά τις φορολογικές τους υποχρεώσεις, απέναντι στο κράτος. Στόχος του είναι να προσδιοριστεί η ακεραιότητα της λογιστικής εικόνας μιας εταιρείας, προκειμένου οι ελεγκτές να αντλήσουν την πραγματική οικονομική της κατάσταση. Τα στοιχεία που αντλούνται είναι πολύτιμα για το κράτος, για να διαπιστωθεί αν έχει συμμορφωθεί φορολογικά και για μελλοντικούς επενδυτές, που θα επιδιώξουν συνεργασία με την ελεγχόμενη εταιρεία. Η μη καταβολή των φόρων, δηλαδή η φοροδιαφυγή, αποτελεί παράνομη πράξη και διώκεται ποινικά.

Η διαδικασία των φορολογικών ελέγχων έχει θεσπιστεί από το νόμο ν. 4174/2013, ο οποίος περιγράφει τις διαδικασίες και μεθόδους που προβλέπονται και αποσκοπεί στον προσδιορισμό του ποσού που καλούνται να καταβάλλουν οι φορολογούμενοι πολίτες. Οι αρμόδιοι φορείς που πραγματοποιούν τους ελέγχους είναι οι ΚΕΦΟΜΕΠ, ΚΕΜΕΕΠ, ΣΔΟΕ και οι αρμόδιες ΔΟΥ. Οι αρχές αυτές, έχουν τη δικαιοδοσία να προχωρήσουν σε επαλήθευση, έλεγχο και διασταύρωση της εκπλήρωσης των φορολογικών υποχρεώσεων του φορολογούμενου, να πραγματοποιήσουν έλεγχο σε έγγραφα και λογιστικά αρχεία, να θέσουν ερωτήσεις στους υπεύθυνους, προκειμένου να διαπιστώσουν την ορθότητα των στοιχείων που έχουν συλλέξει, για τη νομιμότητα των δραστηριοτήτων τους. Επιπλέον, έχουν τη δυνατότητα:

- Να ζητήσουν διευκρινήσεις από τον υπόχρεο, ο οποίος θα πρέπει να παραδώσει κάθε λογαριασμό και στοιχείο, σχετιζόμενο με την έρευνα.
- Να ζητήσουν πληροφορίες για λογαριασμούς, τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό.
- Να ζητήσουν από τον ελεγχόμενο να παραδώσει όλα τα στοιχεία για τις πραγματοποιούμενες δαπάνες.

- Να διασταυρώνουν τα στοιχεία που έχουν στη διάθεση τους, για να διαπιστώσουν αν υπάρχει έκδοση εικονικών τιμολογίων.
- Να προβούν σε έλεγχο αυθεντικότητας των εγγράφων που ελέγχουν.
- Να πραγματοποιούν έλεγχο σε τρίτα πρόσωπα, τα οποία είναι άμεσα συνδεδεμένα με τον ελεγχόμενο.
- Να συνεργάζονται με αλλοδαπές ελεγκτικές υπηρεσίες, προκειμένου να έχουν πρόσβαση στα στοιχεία του ελεγχόμενου, που έχει τους λογαριασμούς του στο εξωτερικό.

Σύμφωνα με τον Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας, ο φορολογούμενος είναι υποχρεωμένος να προσκομίσει στην αρμόδια φορολογική αρχή, αντίγραφα των λογιστικών βιβλίων και εγγράφων, που αποδεικνύουν τη δραστηριότητα του. Σε περίπτωση που αρνηθεί να το πράξει, ο αρμόδιος υπάλληλος προβαίνει σε γνωστοποίηση του περιστατικού, επί των εγγράφων, ενώ έχει τη δυνατότητα να απαιτήσει να παρίσταται ο εξεταζόμενος φορολογούμενος, κατά τον έλεγχο, ώστε να είναι σε θέση να απαντήσει σε καίρια ερωτήματα, για την διευκόλυνση του ελέγχου. Η φορολογική διοίκηση δύναται να έχει πρόσβαση, στα αρχεία του φορολογούμενου και τρίτων προσώπων που σχετίζονται με αυτόν, ακόμα και αν αυτά είναι σε ηλεκτρονική μορφή. Ακόμα, είναι στην ευχέρεια τους να προχωρήσουν σε κατάσχεση βιβλίων, που θα τους βοηθήσουν να εξακριβώσουν την αυθεντικότητα των στοιχείων. Σε αυτή την περίπτωση, συντάσσεται έκθεση κατάσχεσης, η οποία υπογράφεται από το αρμόδιο όργανο και τον φορολογούμενο, ή τον παρόντα κατά τη διάρκεια του ελέγχου, ή τον λογιστή του, ή από οποιονδήποτε εταίρο ή διοικητικό μέλος, σε περίπτωση νομικών προσώπων ή οντοτήτων¹³.

Μεγάλης σημασίας, προκειμένου ο φορολογικός έλεγχος να είναι επιτυχημένος, κρίνεται η συμμόρφωση των πολιτών, η οποία αποδεικνύει την εμπιστοσύνη τους στην εποπτεύουσα αρχή. Για αυτό, οι φορολογικές αρχές οφείλουν να είναι αξιόπιστες και να μην προβαίνουν σε κατάχρηση της εξουσίας τους, ενθαρρύνοντας με αυτόν τον τρόπο τους πολίτες να είναι συνεπείς ως προς τις φορολογικές τους υποχρεώσεις. Άλλωστε, όπως αναφέρει και ο Zemiyanti (2016), μέσα από έρευνα που πραγματοποίησε, η εμπιστοσύνη στο κράτος, όπως και στους φορολογικούς ελέγχους, έχει σημαντική επίδραση στη φορολογική συμμόρφωση.

---

¹³<https://www.taxheaven.gr/circulars/35882/arora-forologikos-elegxos-kai-elegktikes-diadikasies>

4.12 Κυρώσεις φοροδιαφυγής

Καθώς η φοροδιαφυγή αποτελεί ποινικό αδίκημα, σε ορισμένες περιπτώσεις με ιδιαίτερη βαρύτητα, επιβάλλονται, εκτός από πρόστιμα, ποινικές κυρώσεις. Πιο συγκεκριμένα, με βάση το άρθρο 66, φοροδιαφυγή διαπράττει όποιος αποφεύγει ενσυνείδητα την πληρωμή φόρων, ΦΠΑ, παρακρατούμενων και επιρριπτόμενων φόρων, αποκρύπτει τα φορολογητέα εισοδήματα του, παραλείποντας την υποβολή φορολογικής δήλωσης.

Όποιος διαπράττει έγκλημα φοροδιαφυγής, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δυο ετών:

- Αν ο φόρος που αναλογεί στα φορολογητέα εισοδήματα ή στα περιουσιακά στοιχεία που έχουν αποκρυβεί υπερβαίνει ανά φορολογικό έτος τις 100000 ευρώ ανά είδος φόρου, ή
- Αν το ποσό προς απόδοση του κύριου φόρου, τέλους εισφοράς που δεν αποδόθηκε ή αποδόθηκε ανακριβώς, υπερβαίνει ανά φορολογικό έτος τις 50000 ευρώ, εφόσον αφορά ΦΠΑ, ή τις 100000 ευρώ ανά είδος φόρου σε κάθε άλλη περίπτωση.
- Αν το ποσό φόρου, της προηγούμενης παραγράφου, που αφορά ΦΠΑ, ξεπερνάει τις 100000 ευρώ ανά έτος ή τις 150000 σε άλλη περίπτωση, επιβάλλεται κάθειρξη.

Όποιος εκδίδει πλαστά ή εικονικά παραστατικά, καθώς και όποιος δέχεται τέτοια στοιχεία, τιμωρείται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών μηνών, εκτός εάν χρησιμοποιήθηκαν για την υποστήριξη ή τη διάπραξη φοροδιαφυγής, επιβάλλεται ποινή μόνο για την τελευταία, ως αυτουργός ή συμμετοχος.

Αναλυτικότερα, όποιος εκδίδει ή αποδέχεται εικονικά φορολογικά στοιχεία για ανύπαρκτη συναλλαγή, τιμωρείται:

- Με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους, εφόσον η συνολική αξία των στοιχείων υπερβαίνει το ποσό των 75000 ευρώ
- Αν το άνω ποσό ξεπερνάει τις 200000 ευρώ, επιβάλλεται κάθειρξη ως 10 έτη.

Για την επιμέτρηση της ποινής, λαμβάνεται κυρίως υπόψη το ποσό που αποκρύφτηκε ή δεν αποδόθηκε και η διάρκεια των πράξεων αυτών. Η μεταχείριση από τον δράστη ιδιαίτερων τεχασμάτων συνιστά επιβαρυντική περίσταση.

4.13 Συμπεράσματα

Αποτέλεσμα της υπερβολικής φορολόγησης, είναι η φοροδιαφυγή, η οποία τα τελευταία χρόνια παρατηρείται ολοένα και περισσότερο. Πολλοί είναι εκείνοι οι οποίοι τη συγχέουν με την έννοια της παραοικονομίας, αποτελεί ωστόσο παρακλάδι της. Είναι κοινωνικά αποδεκτό, ότι αποτελεί μια αντικοινωνική συμπεριφορά και καταπατά τις διατάξεις της νομοθεσίας, αφού έχει ως συνέπεια τα έσοδα του κράτους να μειώνονται ολοένα και περισσότερο. Οι πολίτες βρίσκουν συνεχώς νέες μεθόδους να αποκρύπτουν τα έσοδα τους από το κράτος, με την πιο διαδεδομένη να είναι η μη έκδοση αποδείξεων, ιδίως όταν πρόκειται για συναλλαγές με μετρητά.

Αν ψάξουμε πιο βαθιά στα αίτια που οδηγούν στη φοροδιαφυγή, θα διαπιστώσουμε ότι δεν ευθύνεται μόνο η φορολογική επιβάρυνση, την οποία υφίστανται οι πολίτες. Μερικοί από τους παράγοντες που τους ωθούν σε αυτή τη συμπεριφορά είναι η άνιση κατανομή των φόρων μεταξύ των φορολογουμένων, η λανθασμένη διαχείριση των οικονομικών από μεριάς της κυβέρνησης, ενώ σημαντικό ρόλο κατέχει το χαμηλό μορφωτικό και πολιτιστικό επίπεδο των ατόμων.

Το κράτος, προκειμένου να εξαλείψει αυτό το φαινόμενο, οφείλει να λάβει δραστικά μέτρα, που θα επαναφέρουν την κοινωνία σε μια ομαλή λειτουργία. Με άλλα λόγια, ο περιορισμός της φοροδιαφυγής, μπορεί να οδηγήσει σε αύξηση των επενδύσεων και των εσόδων του κράτους, περιορισμό του κρατικού δανεισμού και των κοινωνικών ανισοτήτων, καθώς επίσης και στη βελτίωση της ποιότητας των δημοσίων αγαθών. Τέλος, η επιβολή αυστηρών κυρώσεων και τακτικών ελέγχων, αποτελούν δυο ακόμα σημαντικά μέτρα καταπολέμησης του προβλήματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΥΠΕΡΑΚΤΙΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ

5.1 Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο, αναπτύσσεται η έννοια των εξωχώριων (offshore) εταιρειών. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρονται τα χαρακτηριστικά ενός τέτοιου είδους εταιρείας, τα είδη της, καθώς και πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα που προσφέρει. Τέλος, παρατίθενται τα κριτήρια, βάσει των οποίων οι μέτοχοι επιλέγουν τον τύπο της offshore εταιρείας που επιθυμούν να ιδρύσουν και το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και μαύρου χρήματος, μέσω αυτών των εταιρειών.

5.2 Έννοια offshore εταιρείας

Υπεράκτια εταιρεία ονομάζεται η εταιρεία, η οποία δημιουργείται για έναν συγκεκριμένο βραχυπρόθεσμο σκοπό, σε χώρες με χαμηλό συντελεστή φορολογίας. Με βάση τον επίσημο ορισμό, ο όρος της offshore εταιρείας αναφέρεται σε εκείνες, που ιδρύονται σε ξένη χώρα, δραστηριοποιούνται με βάση τη νομοθεσία αυτής και έχουν ευνοϊκή φορολογική μεταχείριση. Σύμφωνα με τους RomualdasGinevicius και ManuelaTvaronaviciene (2010), βάση για την ίδρυση μιας τέτοιας εταιρείας, αποτελούν οι δικαιοδοσίες των χωρών, καθώς οι εταιρείες απαλλάσσονται πλήρως από τη φορολογία που ισχύει στη χώρα εγγραφής. Μια εξωχώρια εταιρεία, δύναται να έχει τη σύσταση μιας εταιρείας ειδικού σκοπού, θυγατρικής, συγγενής ή μέλος ομίλου επιχειρήσεων.

Οι χώρες αυτές είναι γνωστές ως φορολογικοί παράδεισοι. Σύμφωνα με τον ορισμό του ΟΟΣΑ, φορολογικοί παράδεισοι είναι τα κράτη που επιβάλλουν χαμηλό ή καθόλου φόρο, φορολογούν ευνοϊκά κατηγορίες εισοδήματος με χαμηλό ή μηδενικό συντελεστή, προσφέρουν τη δυνατότητα σε κατοίκους τρίτων χωρών να αποφύγουν την επιβολή φόρου στη χώρα κατοικίας τους, δεν διευκολύνουν την παροχή και ανταλλαγή πληροφοριών, δεν έχουν ως προϋπόθεση την άσκηση δραστηριότητας των εταιρειών που είναι εγκατεστημένες σε αυτά και έχουν ως βασική τους επιδίωξη την προσέλκυση ξένων επενδυτών. Ενδεικτικά,

κάποιοι από τους φορολογικούς παραδείσους είναι ο Άγιος Βικέντιος, Ανδόρα, Σεϋχέλλες, Μαλδίβες κλπ.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, η ίδρυση offshore εταιρειών, αποσκοπεί στην ανάπτυξη παράνομων δραστηριοτήτων, οι οποίες πραγματοποιούνται στη χώρα που πραγματοποιούν τις δραστηριότητές τους. Επειδή η δραστηριότητα των περισσότερων πολυεθνικών δεν είναι παράνομη, έχουν ιδρύσει υπεράκτιες εταιρείες, σε χώρες με χαμηλότερο συντελεστή φορολογίας. Ωστόσο, υπάρχουν χώρες, οι οποίες βρίσκονται στο στόχαστρο των ελληνικών και ευρωπαϊκών αρχών, καθώς είναι γνωστές για την πραγματοποίηση παράνομων δραστηριοτήτων και ελέγχονται ενδελεχώς. Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, στη μαύρη λίστα περιλαμβάνονται: η Μαλαισία, η Κόστα Ρίκα, οι Φιλιππίνες, η Ουρουγουάη αλλά και ορισμένα ευρωπαϊκά κράτη, όπως η Ελβετία, η Αυστρία, το Βέλγιο, το Λιχτενστάιν και το Μονακό.

5.3 Χαρακτηριστικά μιας offshore εταιρείας

Αρχικά, η σύσταση μιας υπεράκτιας εταιρείας αποσκοπούσε στην αποφυγή της φορολογίας για τα φυσικά πρόσωπα, ενώ με το πέρασμα των χρόνων, είχε ως στόχο την αποφυγή της διπλής φορολόγησης των επιχειρήσεων. Στις μέρες μας, η ίδρυση τους αποσκοπεί στη μηδενική φορολόγηση των επιχειρήσεων, προκειμένου να διατηρήσουν τα έσοδα τους, στο αρχικό τους ύψος. Η χώρα, στην οποία συστήνεται, δεν πρέπει να έχει καμία σύνδεση με την μόνιμη κατοικία των μετόχων, που την απαρτίζουν, ενώ η δραστηριότητα της, υποχρεωτικά, ασκείται σε άλλες χώρες, πέραν της έδρας της.

Το βασικό χαρακτηριστικό της, που την καθιστά προσιτή στους επιχειρηματίες, είναι ότι συμβάλλει στην εξοικονόμηση χρήματος, είναι εύκολη η σύσταση της, ενώ υπάρχει εχεμύθεια, όσον αφορά τους ιδρυτές της. Αυτά τα χαρακτηριστικά δεν είναι τα μόνο που αντιπροσωπεύουν μια offshore εταιρεία. Αναλυτικότερα, τα κύρια χαρακτηριστικά της είναι:

1. Η εύκολη δημιουργία με ελάχιστο κόστος και κεφάλαιο, ενώ παράλληλα απαιτεί ελάχιστα στοιχεία δημοσιότητας.
2. Η απόκρυψη των στοιχείων των μετόχων.
3. Η δημιουργία εταιρείας με έναν μόνο μέτοχο.

4. Η μη εφαρμογή του φορολογικού δικαίου. Για τις offshore εταιρείες δεν εφαρμόζεται το 'πόθεν έσχες' και αποφεύγεται ή μειώνεται η καταβολή φόρων, σχετικά με τα περιουσιακά στοιχεία.
5. Η μη κατάθεση φόρων μερισμάτων και τόκων καταθέσεων.
6. Η απαλοιφή συναλλαγματικών περιορισμών.
7. Η εφαρμογή τραπεζικού απορρήτου, το οποίο προφυλάσσει από τυχόν ελέγχους.
8. Η παράλειψη των δεσμεύσεων από το κληρονομικό δίκαιο, δίνοντας τη δυνατότητα να καθορίσουν όπως επιθυμούν την κληρονομική διαδοχή.
9. Η ικανότητα να μεταφέρουν τα κέρδη από χώρες με υψηλό συντελεστή φορολογίας, σε χώρες με χαμηλότερη ή μηδενική φορολογία.
10. Η απαλλαγή από καταβολές κοινωνικών ασφαλίσεων και εργοδοτικών εισφορών.
11. Η μη δέσμευση της ατομικής περιουσίας, διατηρώντας την μακριά από κάποιον δυσσχεσθημένο δανειστή.
12. Σε περίπτωση διαζυγίου, ο/η σύζυγος δεν έχει δικαίωμα διεκδίκησης της περιουσίας.

5.4 Είδη offshore δραστηριοτήτων

- **Εταιρείες συμμετοχών.** Οι συγκεκριμένες εταιρείες έχουν ως κύριο περιουσιακό στοιχείο ένα επενδυτικό χαρτοφυλάκιο θυγατρικών εταιρειών. Χρησιμοποιούνται, κυρίως, για την ευνοϊκή φορολογική μεταχείριση των μερισμάτων και των μεταβιβάσεων μετοχών, που μπορεί να προκύψουν, καθώς και για συναλλαγματικές πράξεις.
- **Εταιρείες παροχής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών,** οι οποίες χρησιμοποιούνται για τη σύναψη εικονικών ή μη δανείων, με εγχώριες εταιρείες. Αντιθέτως με τις εταιρείες συμμετοχών, σε αυτή τη μορφή εταιρειών, δεν υπάρχει σύνδεση μητρικής-θυγατρικής. Το βασικό μειονέκτημα τους, είναι ότι το κράτος, στο οποίο εδρεύει η εταιρεία που δέχεται το δανεισμό, καθιερώνει παρακράτηση φόρου, σε ποσό που ισούται με τον τόκο του δανείου.
- **Εταιρείες αδειών-δικαιωμάτων.** Ιδρύονται με σκοπό τη διάθεση προϊόντων πνευματικών δικαιωμάτων, πχ. εμπορικά σήματα, δικαιώματα ευρεσιτεχνίας, κλπ., με τη μορφή της ενοικίασης έναντι αμοιβής.

- **Εμπορικές εταιρείες.** Αναπτύσσονται στο διεθνές χονδρεμπόριο, εισαγωγικό και εξαγωγικό. Συναλλάσσονται, κυρίως μέσω τριγωνικών συναλλαγών, δηλαδή παραλαμβάνουν παραγγελίες απευθείας από τους πελάτες και τους παραδίδουν τα προϊόντα απευθείας στον κατασκευαστή ή τον τόπο αγοράς, χωρίς όμως να εμπλέκονται άμεσα.
- **Εταιρείες παροχής διοικητικών υπηρεσιών.** Κάποιες εξωχώριες δραστηριότητες, εκτός από μια ξένη θυγατρική, αποτελούνται από ένα σύνολο επιχειρήσεων, δηλαδή όμιλο. Ως στόχο, έχουν η εγχώρια εταιρεία να καταφέρει να συγκεντρώσει όλα τα στοιχεία του κόστους, αλλά να έχει και τη δυνατότητα να μεταφέρει τα κέρδη της.
- **Ναυτιλιακές εταιρείες.** Η χρήση υπεράκτιων εταιρειών, έχει ως επακόλουθο την ελάχιστη φορολογική επιβάρυνση, ανωνυμία του ιδιοκτήτη και αποφυγή μέτρων κατάσχεσης προσωπικών περιουσιακών στοιχείων. Οι ναυτιλιακές εταιρείες ασκούν δραστηριότητα σε κατοχή, αγοραπωλησίες, ναύλωση και υποστήριξη πλοίων, που εκτελούν διεθνείς μεταφορές.
- **Εμπιστεύματα.** Οι συμμετέχοντες σε ένα εμπίστευμα, είναι ο διαθέτης, ο οποίος μεταφέρει τα περιουσιακά του στοιχεία, ο διαχειριστής, ο οποίος ασκεί τη διοίκηση, ο θεματοφύλακας και ο δικαιούχος, που απολαμβάνει τα πλεονεκτήματα των στοιχείων που μεταφέρονται. Ακόμα, είναι ευνοϊκή η χρήση τους, σε περίπτωση που ο διαθέτης, επιθυμεί να αποκρύψει τη συμμετοχή του σε κάποια εταιρεία, ή τη χρηματοδότηση μιας εταιρείας μέσω δανεισμού από το εμπίστευμα, ή τις αμοιβές υψηλόβαθμων στελεχών της υπεράκτιας εταιρείας του, ή την κατοχή ή τα εισοδήματα από ακίνητα μεγάλης αξίας.
- **Εταιρείες επενδύσεων.** Χρησιμοποιούνται για την αποφυγή φορολόγησης εσόδων ή τόκων, που προέρχονται από τη διαχείριση αξιών.
- **Τραπεζικές εταιρείες.** Χρησιμοποιούνται για τη μεταφορά κερδών με προφανή φορολογικά οφέλη, τόσο για την εγχώρια εταιρεία, όσο και για τους πελάτες τους. Βασικό όφελος τους, είναι η καταβολή τόκων, απαλλαγμένων από παρακρατήσεις φόρου.
- **Εταιρείες παροχής υπηρεσιών.** Συμβάλλουν στην απαλλαγή από τη φορολογία, δικαιωμάτων για αμοιβές από υψηλά αμειβόμενα άτομα.
- **Εταιρείες υβρίδια.** Είναι εταιρείες περιορισμένης εγγύησης, οι οποίες διαθέτουν εταιρικό κεφάλαιο. Σε αυτή την περίπτωση, οι εταίροι δεν είναι υποχρεωμένοι να καταβάλλουν το κεφάλαιο κατά τη σύσταση της εταιρείας, αλλά υπόσχονται την καταβολή του, όταν η εταιρεία το ζητήσει.

- **Δομές αντιπροσώπευσης.** Η εγχώρια εταιρεία πραγματοποιεί στο όνομά της, συναλλαγές της offshore εταιρείας και εισπράττει μια διαχειριστική αμοιβή. Τα εισοδήματα φορολογούνται στο όνομα της εξωχώριας εταιρείας, εκτός από την προμήθεια που καταβάλλεται στην εγχώρια.
- **Εταιρείες ασφαλειών.** Στη συγκεκριμένη κατηγορία, η υπεράκτια εταιρεία συνδυάζεται με ένα εμπίστευμα, που αναλαμβάνει ένα μέρος του ασφαλιστικού προϊόντος. Βασικός τους στόχος, είναι η επίτευξη μεγαλύτερων αποδόσεων και περιθωρίων αναζήτησης επενδυτικών ευκαιριών, μέσω της διεθνούς χρηματαγοράς, ενώ το υπόλοιπο μέρος παραμένει, προκειμένου να αξιοποιηθεί για τις ανάγκες διαχείρισης του ασφαλιστικού συμβολαίου στη χώρα αγοράς του.
- **Εταιρείες Α.Ν. 89/1967.** Με βάση τις διατάξεις του Α.Ν. 89/1967, μπορούν να εγκατασταθούν στην Ελλάδα αλλοδαπές εταιρείες, οι οποίες αποσκοπούν, στο να παρέχουν διάφορες υπηρεσίες στα κεντρικά τους, ή σε συνδεδεμένες και μη εγκατεστημένες επιχειρήσεις στην Ελλάδα.
- **Ναυτιλιακές εταιρείες Α.Ν. 378/1968.** Σύμφωνα με τον Α.Ν. 378/1968, ελληνικές και αλλοδαπές ναυτιλιακές επιχειρήσεις, γραφεία, πρακτορευόμενα ή διαχειριζόμενα πλοία με ξένη σημαία, εγκατεστημένα στην Ελλάδα, ανεξαρτήτως μορφής λειτουργίας, απαλλάσσονται από το φόρο εισοδήματος, κάθε τέλος, δασμό, φόρο, εισφοράς ή κρατήσεως, για το εισόδημα που αποκτούν από εργασίες μέσω των παραπάνω εταιρειών. Τις ίδιες φορολογικές ελαφρύνσεις υφίστανται και οι πλοιοκτήτες, εφοπλιστές ή όσοι εκμεταλλεύονται τα πλοία της συγκεκριμένης εταιρείας¹⁴.

5.5 Πλεονεκτήματα εταιρειών offshore

Οι εξωχώριες εταιρείες παρουσιάζουν αρκετά πλεονεκτήματα, καθώς η δημιουργία τους συνεπάγεται ευνοϊκή φορολογική μεταχείριση, με νόμιμο τρόπο, βοηθώντας τους ιδιοκτήτες της να εξοικονομήσουν το εισόδημα τους και να εξελιχθούν επιχειρηματικά με ελάχιστο κόστος. Πιο συγκεκριμένα, ορισμένα από τα πλεονεκτήματα τους είναι τα εξής:

¹⁴<https://www.accountancygreece.gr/%CF%85%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B1%CE%BA%CF%84%CE%B9%CE%B5%CF%83-offshore-%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%B9%CF%81%CE%B5%CE%B9%CE%B5%CF%83-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%86%CE%BF%CF%81%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CE%B1/>

- **Αποφυγή φορολογικών επιβαρύνσεων.** Μέσω της λειτουργίας offshore εταιρειών, επιτυγχάνεται η μεταφορά κερδών, από χώρες που επιβάλλουν υψηλή φορολογία, σε χώρες με ελάχιστη έως μηδενική φορολογία. Επιπλέον, επωφελούνται από ευνοϊκό συντελεστή φορολογίας επί των καθαρών κερδών της επιχείρησης, ενώ τα μερίσματα και τα κέρδη των δικαιούχων, απαλλάσσονται από τη φορολόγηση.
- **Ανωνυμία των ιδρυτών της εταιρείας.** Προκειμένου οι πραγματικοί ιδιοκτήτες να διατηρήσουν την ανωνυμία τους, ορίζουν ως εκπρόσωπο έναν υπάλληλο της εταιρείας. Με αυτόν τον τρόπο, ασκούν ανενόχλητοι τις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες και έχουν τη δυνατότητα να ιδρύσουν περισσότερες από μια offshore εταιρείες.
- **Απαλλαγή καταβολής φόρων μεταβίβασης, κληρονομιάς, γονικής παροχής, δωρεάς σε περίπτωση μεταγενέστερης μεταβίβασης ακινήτων.** Εφόσον ο ιδιοκτήτης μια εξωχώριας εταιρείας παραμένει ανώνυμος, οι μετοχές μεταφέρονται μέσω μιας απλής παράδοσης στο νέο ιδιοκτήτη, χωρίς την πληρωμή φόρων. Η συγκεκριμένη διάταξη εφαρμόζεται και για τις κινητές αξίες.
- **Οφέλη διοικητικής φύσεως, τα οποία συμβάλλουν στο ξέπλυμα χρήματος.** Κάποια από αυτά είναι η άρση των δεσμεύσεων στην αγορά συναλλάγματος, το απόρρητο που ισχύει στα τραπεζικά συστήματα και η ίδρυση εταιρειών, έστω και με έναν μέτοχο.
- **Μη δέσμευση περιουσίας, σε ενδεχόμενη κατάσχεση.** Τα ακίνητα των υπεράκτιων εταιρειών, δε δύνανται να δεσμευθούν από τις φορολογικές αρχές, λόγω της ανωνυμίας των ιδιοκτητών.
- **Απόκρυψη μισθωμάτων.** Κατά την υποβολή φορολογικής δήλωσης, πολλά ακίνητα ενώ είναι κατοικήσιμα, δηλώνονται ως κενά.
- **Μη εφαρμογή του πόθεν έσχεσ για την απόκτηση κτηρίου και μηδενική φορολόγηση κεφαλαίου απόκτησης.**
- **Μίσθωση ακινήτων από την εξωχώρια εταιρεία στους ιδιοκτήτες, σε χαμηλότερη τιμή από την πραγματική.**
- **Επίτευξη συμφωνιών με πολλές χώρες, προκειμένου να αποφευχθεί η διπλή φορολόγηση.**

5.6 Μειονεκτήματα εταιρειών offshore

Η ίδρυση υπεράκτιων εταιρειών, συνεπάγεται και ορισμένα μειονεκτήματα, όπως:

- Η πληρωμή φόρου επί της αντικειμενικής αξίας του ακινήτου κάθε χρόνο, από την εξωχώρια εταιρεία. Η αξία του ακινήτου απομειώνεται σε λίγα χρόνια, περίπου 6-7.
- Υπάρχει επιφυλακτικότητα από τη μεριά του αγοραστή, όσον αφορά την αγορά μετοχών, σε περίπτωση αγοράς ακινήτου από υπεράκτια εταιρεία και δημιουργούνται προβληματισμοί ως προς τον έλεγχο της νομιμότητας, γιατί είναι αδύνατον να γνωρίζει τις υπόλοιπες υποχρεώσεις της εξωχώριας.
- Υποβολή φόρων για εικονικά ενοίκια που εισπράττονται από όποιον κατοικεί το ακίνητο, ο οποίος είναι συνήθως ο νόμιμος ιδιοκτήτης του.
- Υπάρχουν χώρες με διατάξεις κατά των φορολογικών παραδείσων, γεγονός που δυσχεραίνει την πραγματοποίηση των εργασιών των υπεράκτιων εταιρειών στις χώρες αυτές.

5.7 Κριτήρια επιλογής offshore εταιρειών

Προκειμένου οι επενδυτές να επιλέξουν την κατάλληλη για αυτούς δικαιοδοσία, πρέπει να περάσουν από μια δύσκολη και χρονοβόρα διαδικασία, λαμβάνοντας υπόψη διάφορους παράγοντες, μέχρι να καταλήξουν στη σωστή απόφαση. Η επιλογή του κάθε επενδυτή, βασίζεται στο στόχους που έχει θέσει και θέλει να επιτύχει, σχετικά με την εξωχώρια εταιρεία. Με άλλα λόγια, πρέπει να εξετάσει εάν η υπεράκτια εταιρεία διαθέτει τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

- **Σταθερότητα σε οικονομικό και πολιτικό επίπεδο.** Η οικονομική, και κυρίως η φορολογική σταθερότητα, είναι αυτή που δίνει τη δυνατότητα στον επενδυτή να κάνει μακροχρόνια σχέδια. Από την άλλη πλευρά, η πολιτική σταθερότητα αναφέρεται στη διασφάλιση των κεφαλαίων των τραπεζών, την ανωνυμία των μετόχων και την εξαγωγή συναλλάγματος. Ακόμα, αξίζει να σημειωθεί, πως τα οικονομικά αναπτυγμένα κράτη, αντιμετωπίζουν με καχυποψία τις υπεράκτιες εταιρείες και εφαρμόζουν αυστηρότερους νόμους.
- **Σύγχρονη και ευέλικτη νομοθεσία.** Προκειμένου η έδρα μιας υπεράκτιας εταιρείας να είναι προσιτή σε μελλοντικούς επενδυτές, θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από απλοποιημένες διαδικασίες εγκατάστασης και από ελάχιστους κρατικούς ελέγχους, όσον αφορά τη λειτουργία της εταιρείας.

- **Φορολογικές διευκολύνσεις.** Το φορολογικό καθεστώς αποτελεί ίσως το σημαντικότερο κριτήριο επιλογής, μιας υπεράκτιας εταιρείας. Είναι σύνηθες, οι δικαιοδοσίες να επιβάλλουν χαμηλό ή μηδενικό συντελεστή φορολογίας και παρακράτησης φόρου. Επιπλέον, προσφέρουν διάφορες οικονομικές ελαφρύνσεις, όπως απαλλαγή από δασμούς και τέλη, από υποχρέωση καταβολής εισφορών κλπ.
- **Ύπαρξη συμβάσεων αποφυγής διπλής φορολογίας.** Η υπογραφή διμερών συμβάσεων μεταξύ των κρατών, συμβάλλει στον φορολογικό προγραμματισμό, κάνοντας εφικτή την εξαγωγή και την επιστροφή κεφαλαίων, με ελάχιστη ή μηδενική επιβολή φόρου.
- **Απόρρητο.** Κύριο μέλημα των επενδυτών είναι να παραμείνει κρυφή η επωνυμία τους. Προκειμένου να το επιτύχουν, επιλέγουν κράτη τα οποία προσφέρουν εχέγγυα εχεμύθειας στους μετόχους των offshore εταιρειών. Επιπλέον, ένα ακόμα κριτήριο επιλογής αποτελεί η ύπαρξη τραπεζικού απορρήτου, το οποίο προστατεύει τους μετόχους από τυχόν ελέγχους.

5.8 Φορολόγηση offshore στην Ελλάδα

Οι υπεράκτιες εταιρείες, για τα ακίνητα που έχουν στη χώρα μας, είναι υποχρεωμένες σε:

- Πληρωμή ΦΜΑ, κατά την αγορά ενός ακινήτου. Πιο αναλυτικά, για παλιά ακίνητα, ο ΦΜΑ αγγίζει το 8-10%, ενώ για καινούργια ακίνητα, από 1/1/2006 και μετά, το 23%.
- Από 1/1/2003, οι πωλητές ακινήτων φορολογούνται κατά την πώληση με 20% επί της υπεραξίας.
- Για ακίνητα στην Ελλάδα, τα οποία ανήκουν σε αλλοδαπές εταιρείες που δεν ασκούν δραστηριότητα στην χώρα της έδρας τους, φορολογούνται ετησίως με 15%, κάθε 20/05. Υποχρεωμένοι σε υποβολή δήλωσης ειδικού φόρου επί ακινήτων (Άρθρο 57 του ν.3842/2010) έχουν:
  - ✓ Οι νομικές οντότητες και τα νομικά πρόσωπα που υποχρεούνται στο φόρο σύμφωνα με το άρθρο 15 του νόμου.
  - ✓ Α.Ε και Ε.Π.Ε , που έχουν σκοπό την αγορά, διαχείριση, επένδυση και εκμετάλλευση ακινήτων.
  - ✓ Οι νομικές οντότητες και τα νομικά πρόσωπα των περιπτώσεων γ' και στ' της παραγράφου 2, του άρθρου 15 του νόμου, καθώς και αυτά της περίπτωσης δ' της παραγράφου 3 του νόμου.

5.9 Μεθοδολογία φοροαποφυγής μέσω offshore

Προκειμένου οι υπεράκτιες εταιρείες να αποφύγουν την καταβολή των φόρων, όσον αφορά τις αγορές παγίων περιουσιακών στοιχείων, εμπορεύσιμων αγαθών κλπ., συστήνονται δυο εταιρείες. Η μία από αυτές τις εταιρείες είναι συνήθως εμπορική (offshore) και βρίσκεται σε κάποιον φορολογικό παράδεισο, ενώ η άλλη βρίσκεται σε κοινοτικό κράτος διαθέτοντας ΑΦΜ και πραγματοποιεί ενδοκοινοτικές αποκτήσεις και παραδόσεις αγαθών. Ανάμεσα στις δυο αυτές εταιρείες υπογράφεται συμβόλαιο, το οποίο κατατίθεται στις φορολογικές αρχές του κοινοτικού κράτους. Τα βασικά χαρακτηριστικά του είναι η ρύθμιση των σχέσεων μεταξύ των δυο αντισυμβαλλόμενων εταιρειών και η αναφορά του στην πραγματοποίηση όλων των δραστηριοτήτων από την υπεράκτια εταιρεία, αλλά στο όνομα της κοινοτικής.

Από τη μεριά της, η κοινοτική εταιρεία πραγματοποιεί τις συναλλαγές στο όνομα της, αλλά για λογαριασμό της offshoreεταιρείας, μέσω της έκδοσης κοινοτικού τιμολογίου αποκρύπτοντας τη σύνδεση της με την εξωχώρια εταιρεία. Επιπλέον, δεν διαθέτει κανένα δικαίωμα επί των πωλήσεων και των κερδών που αποκτά για λογαριασμό της offshore εταιρείας, ενώ παρακρατεί ποσοστό 3%-5% επί των πωλήσεων για τις υπηρεσίες εκπροσώπησης που προσφέρει στην υπεράκτια εταιρεία. Το ποσοστό αυτό της παρακράτησης είναι το μόνο που υπόκειται φορολόγησης στο κοινοτικό κράτος. Τα υπόλοιπα κέρδη της offshore δεν υπόκεινται σε φορολογία ή φορολογούνται με ελάχιστο συντελεστή, καθώς υπάρχει σύμβαση αποφυγής διπλής φορολογίας ανάμεσα στο κοινοτικό κράτος και στον φορολογικό παράδεισο, που προβλέπει χαμηλό ή μηδενικό συντελεστή φορολογίας.

Αποτέλεσμα των τριγωνικών αυτών συναλλαγών είναι η φοροαποφυγή, μέσω της απόκρυψης χρηματικών ποσών μεγαλύτερων του 10% της αξίας του εμπορεύματος, που παραμένουν στο όνομα του ιδιοκτήτη της εξωχώριας και μέσω του περιορισμού των κερδών των ελληνικών επιχειρήσεων, εφόσον την υπερτιμολόγηση του εμπορεύματος την καρπώνεται ο ιδιοκτήτης της επιχείρησης ως φυσικό πρόσωπο. Ακόμη, οι τριγωνικές συναλλαγές συμβάλλουν στη διόγκωση της αξίας του εισαγόμενου εμπορεύματος στο ελληνικό κράτος, εξαιτίας της υπερτιμολόγησης μέσω των offshoreεταιρειών.

5.10 Ξέπλυμα μαύρου χρήματος και μέτρα περιορισμού παράνομων δραστηριοτήτων

Οι εξωχώριες εταιρείες αποτελούν την ιδανική βιτρίνα για την κάλυψη παράνομων δραστηριοτήτων, μέσω του ξεπλύματος μαύρου χρήματος. Η διαδικασία για το ξέπλυμα μαύρου χρήματος αποτελείται από τρία στάδια. Σε πρώτο στάδιο οι εταιρείες, οι οποίες πραγματοποιούν παράνομες δραστηριότητες, πραγματοποιούν καταθέσεις σε διαφορετικούς τραπεζικούς λογαριασμούς εταιρειών νόμιμων δραστηριοτήτων, τις οποίες χρησιμοποιούν ως βιτρίνα. Στο δεύτερο στάδιο, χρησιμοποιώντας αυτά τα χρήματα, οι έχοντες παράνομες δραστηριότητες προχωράνε στην αγορά μετοχών μιας εξωχώριας εταιρείας, στο κράτος που θέλουν να μεταφέρουν τα χρήματα. Έπειτα, οι μετοχές μεταπωλούνται σε άλλον αγοραστή και αγοράζονται πάλι εκ νέου, προκειμένου να χαθούν τα ίχνη του χρήματος. Στο τρίτο και τελικό στάδιο, τα χρήματα τοποθετούνται σε λογαριασμούς εταιρειών βιτρίνας, που χρησιμοποιούνται για την αποσύνδεση των κεφαλαίων από την πηγή προέλευσης τους. Στη συνέχεια, η υπεράκτια εταιρεία επιστρέφει τα χρήματα με τη μορφή δανεισμού ή πληρωμής με εικονικά τιμολόγια στην αρχική εταιρεία και τα χρήματα φαίνονται πια νόμιμα.

Για την κάλυψη του μαύρου χρήματος μέσω των offshoreδραστηριοτήτων, υπάρχουν διάφορα είδη εταιρειών. Οι «εταιρείες βιτρίνας» είναι μία από αυτές, αφού αποτελούν νομικά πρόσωπα, που ενώ ιδρύονται νόμιμα χρησιμοποιούνται για την κάλυψη παράνομων δραστηριοτήτων. Ένα ακόμα είδος τέτοιων εταιρειών αποτελούν οι «εικονικές εταιρείες», η ίδρυση των οποίων αποσκοπεί κυρίως στην φοροαποφυγή. Τα χρήματα των εταιρειών συγκεντρώνονται στους λογαριασμούς της εικονικής σε κράτη με χαμηλό ή μηδενικό φόρο και στη συνέχεια μεταφέρονται σε οποιαδήποτε χώρα, διατηρώντας την ανωνυμία των ιδιοκτητών. Οι «εταιρείες ραφιού» είναι νομικά πρόσωπα, τα οποία έχουν ιδρυθεί στο παρελθόν και είναι σε αδράνεια. Παρόλα αυτά, για να διατηρήσουν την ιδιότητα τους ως φαινομενικά νόμιμες εταιρείες, υποχρεούνται σε ετήσια καταβολή των δικαιωμάτων διατήρησης στις τοπικές κυβερνήσεις. Τέλος, οι «εταιρείες φαντάσματα» δεν έχουν καμία μορφή καταστατικού και εμφανίζονται με την ιδιότητα του παραλήπτη σε έγγραφα και εντολές μεταφοράς εμβασμάτων, ώστε να μην φανερωθεί ο λήπτης των παράνομων χρημάτων.

Τα τελευταία χρόνια το φαινόμενο της φοροδιαφυγής των offshoreεταιρειών, μέσω παράνομων δραστηριοτήτων, ολοένα και διογκώνεται. Προκειμένου να καταπολεμηθεί δραστικά, κρίνεται απαραίτητη η συνεργασία των κρατών. Πιο συγκεκριμένα, στην Ελλάδα

έχει ενισχυθεί ο ρόλος της Αρχής καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότησης της οικονομίας, καθώς έχει τη δικαιοδοσία να διενεργεί επιτόπιους ελέγχους σε οποιαδήποτε επιχείρηση και να προχωράει σε δέσμευση των περιουσιακών στοιχείων. Επίσης, για την ενίσχυση της πάταξης της φοροδιαφυγής προβλέπεται από το νόμο η απαγόρευση διατήρησης κρυφών λογαριασμών από τις τράπεζες, τη λήψη μέτρων από τα καζίνο για την ταυτοποίηση των πελατών, την αναφορά από τους κατόχους μετοχών και ομολόγων για τυχόν αξιόποινες πράξεις και τη δημιουργία κεντρικού μητρώου πραγματικών δικαιούχων.

5.11 Συμπεράσματα

Συμπερασματικά, μια εταιρεία offshore μπορεί να ιδρυθεί πολύ εύκολα, με ελάχιστο κόστος και οι ιδρυτές της να καρπωθούν τα οφέλη που προσφέρει. Ανάλογα με τους στόχους τους, ιδρύουν τον κατάλληλο τύπο υπεράκτιας εταιρείας, ενώ τα πλεονεκτήματα που προσφέρουν είναι πολυάριθμα, με μερικά από αυτά να είναι η ανωνυμία των επενδυτών, η ελάχιστη καταβολή φόρων και η απόκρυψη εισοδημάτων.

Ως επί των πλείστον, οι εξωχώριες εταιρείες ιδρύονται προκειμένου να εξυπηρετήσουν τα συμφέροντα των μετόχων τους, για αυτό το λόγο οι μορφές τους ποικίλλουν. Ωστόσο, η δημιουργία τους συνεπάγεται και ορισμένα προβλήματα, όπως είναι οι αυστηρές διατάξεις ορισμένων χωρών που εμποδίζουν τις δραστηριότητες τους και η δημιουργία ενός κλίματος επιφυλακτικότητας, από την πλευρά υποψήφιων αγοραστών.

Αυτό είναι απόρροια του γεγονότος, ότι ενώ κατά κύριο λόγο η λειτουργία τους εξυπηρετεί νόμιμες δραστηριότητες, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται ολοένα και πιο έντονα το φαινόμενο ίδρυσης offshore εταιρειών με σκοπό το ξέπλυμα μαύρου χρήματος. Μέσω αυτού, καταφέρνουν να φοροδιαφύγουν, για αυτό είναι επιτακτική η ανάγκη λήψης αυστηρότερων και αποτελεσματικότερων μέτρων για τον περιορισμό του φαινομένου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ, ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Συμπερασματικά, το ελληνικό φορολογικό σύστημα βασίζεται στην έμμεση φορολόγηση των πολιτών, προκειμένου να αντλήσει τους πόρους που χρειάζεται για τη χρηματοδότηση των δημόσιων αναγκών. Οι φορολογικοί συντελεστές που εφαρμόζονται είναι υψηλότεροι, συγκριτικά με τις υπόλοιπες χώρες της ευρωπαϊκής ένωσης, ειδικότερα τα τελευταία χρόνια, λόγω της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης. Εκτός από τους συντελεστές, ένα ακόμα ελάττωμα του φορολογικού συστήματος είναι η δομή του συστήματος και είναι άμεσα συνδεδεμένη με την πολυπλοκότητα της κείμενης νομοθεσίας, την πολυπλοκότητα των φόρων, καθώς και την ανικανότητα των κρατικών μηχανισμών να εξαλείψουν τις φορολογικές ανισότητες.

Ένας επιπλέον παράγοντας, που δυσχεραίνει τη λειτουργία του φορολογικού συστήματος, είναι η φοροδιαφυγή, ως αποτέλεσμα της υστέρησης της άμεσης φορολογίας. Πιο συγκεκριμένα, το φαινόμενο της φοροδιαφυγής προϋπήρχε από παλαιότερα χρόνια και οφείλεται κυρίως στην έλλειψη αποτελεσματικού ελέγχου και στην αναποτελεσματική είσπραξη των φόρων. Όλα τα παραπάνω έχουν ως αποτέλεσμα την απώλεια μεγάλου ποσού κρατικών εσόδων και αποτελούν εμπόδιο για την ανάπτυξη της οικονομίας. Απόρροια της φοροδιαφυγής αποτελούν και οι offshore εταιρείες, οι οποίες σε πολλές περιπτώσεις συστήνονται με σκοπό το ξέπλυμα μαύρου χρήματος μέσω των τριγωνικών συναλλαγών. Οι συγκεκριμένες εταιρείες, απαιτούν ελάχιστο κόστος και χρόνο για να συσταθούν και παρέχουν πολλά πλεονεκτήματα στους ιδρυτές τους, με βασικότερο τη διατήρηση της ανωνυμίας τους.

Τα τελευταία χρόνια, το ελληνικό κράτος προσπαθεί μέσα από μια σειρά μεταρρυθμίσεων να ανακάμψει και να αλλάξει ριζικά το σύστημα φορολογίας που εφαρμόζεται στη χώρα. Απώτερος στόχος είναι η εύρυθμη λειτουργία του μηχανισμού είσπραξης των φόρων, ώστε να είναι σε θέση να χρηματοδοτήσει τις δημόσιες δαπάνες του και να καλύψει τις ανάγκες των πολιτών. Μέσω της αναπροσαρμογής της νομοθεσίας και την επιβολή αυστηρών

κυρώσεων, το κράτος θα μπορούσε να ανατρέψει την αρνητική στάση των φορολογουμένων και να κερδίσει ξανά την εμπιστοσύνη τους.

Συνοψίζοντας, η φοροδιαφυγή αποτελεί διαχρονικό φαινόμενο, τόσο στην Ελλάδα όσο και στις υπόλοιπες χώρες του κόσμου. Μπορεί να έχει προσωπικά οφέλη για κάποιους πολίτες, ωστόσο έχει σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις για το σύνολο της κοινωνίας. Παρόλα αυτά, πολλοί είναι εκείνοι οι οποίοι εξακολουθούν να αποκρύπτουν το εισόδημα τους, επωφελούμενοι από τη χαλαρότητα του εκάστοτε φορολογικού συστήματος. Συνεπώς, αποτελεί ατομική ευθύνη του κάθε πολίτη να συμμορφωθεί με τους ισχύοντες νόμους και να ενεργούν με βάση το συμφέρον του κοινωνικού συνόλου, προκειμένου να καταπολεμηθούν οι ανισότητες. Τέλος, ο συνδυασμός όλων των παραπάνω μέτρων μπορούν να οδηγήσουν στον περιορισμό της σπατάλης του δημοσίου χρήματος και να απαλλάξουν τη χώρα από τη δυσμενή οικονομική θέση στην οποία βρίσκεται.

Μελλοντικά, η συγκεκριμένη εργασία θα μπορούσε να επεκταθεί. Πιο συγκεκριμένα, θα μπορούσε να διεξαχθεί μια έρευνα, είτε με βάση τη γεωγραφική περιοχή είτε τον κλάδο απασχόλησης των πολιτών, ώστε να διαπιστωθεί εμπειρικά, ποιοι κλάδοι είναι πιο επιρρεπείς στη φοροδιαφυγή. Μια ακόμη πρόταση, είναι η έρευνα να πραγματοποιηθεί στους φορείς της δημόσια διοίκησης, προκειμένου να διαπιστωθεί κατά πόσο προτίθενται να βελτιώσουν τις μεθόδους ελέγχου που χρησιμοποιούν, ώστε να επιτευχθεί η συμμόρφωση των πολιτών με το σύστημα φορολόγησης της χώρας. Τέλος, όσον αφορά τις offshore εταιρείες, θα μπορούσε να καταγραφεί η δημιουργία νέων μορφών, με σκοπό να διαπιστωθεί και η εξέλιξη της επιχειρηματικότητας, καθώς και η εξέλιξη που παρουσιάζουν, στην πάροδο των χρόνων, τα πληροφοριακά συστήματα, για να διαπιστωθεί το μέγεθος της φοροδιαφυγής και η πραγματοποίηση παράνομων δραστηριοτήτων.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Artavanis, N., Morse, A. and Tsoutsoura, M. (2015),“Tax evasion across industries: soft credit evidence from Greece” (No. w21552),*National Bureau of Economic Research*.

Athanasios, A., Eleni, K., and Charalampos, K. (2020), “Estimation of the size of tax evasion in Greece”, *Bulletin of Applied Economics*, 7(2), 97.

Bitzenis, A., Vlachos, V. and Schneider, F. (2016),“An exploration of the Greek shadow economy: can its transfer into the official economy provide economic relief amid the crisis”,*Journal of Economic Issues*, 50(1), 165-196.

Diakomihalis M. (2020),“Factors of Tax Evasion in Greece: Taxpayers’ Perspective”, *Journal of Tax Reform*,6(2), 180-195.

Drogalas, G., Anagnostopoulou, E., Pazarskis, M. and Petkopoulos, D. (2018), “Taxethics and tax evasion, evidence from Greece”, *Theoretical Economics Letters*, 8(05), 1018.

Durnev, A., Li, T., & Magnan, M. (2017), “Beyond tax avoidance: Offshore firms’ institutional environment and financial reporting quality”, *Journal of Business Finance & Accounting*, 44(5-6), 646-696.

Kelmanson, B., Kirabaeva, K. and Medina, L. (2021), “Europe’s Shadow Economies: Estimating Size and Outlining Policy Options”, *The Global Informal Workforce*, 70.

Manolas G., Sfakianakis G. and Vavouras I. (2013),“Tackling the debt crisis in Greece: The role of the underground economy”, *Social Cohesion and Development*, 8(1), pp. 25-25.

Matsaganis, M. and Flevotomou, M. (2010),“Distributional implications of tax evasion in Greece”.

Mebratu A.A. (2016), “Impact of tax audit on improving taxpayers compliance: empirical evidence from Ethiopian revenue authority at federal level”, *International Journal of Accounting Research*, vol. 2(12), pp 1-19.

Mebratu, A.A. (2016),“Impact of Tax Audit on Improving Taxpayers Compliance: Empirical Evidence From Ethiopian Revenue Authority at Federal Level”, *International Journal of Accounting Research*, Vol. 2(12),pp.1-19

Masciandaro, D. (2008), “Offshore financial centres: the political economy of regulation”, *European Journal of Law and Economics*, 26(3), 307-340.

Slemrod, J. (2007), “Cheating ourselves: The economics of tax evasion”, *Journal of Economic perspectives*, 21(1), 25-48.

Skouras, S. and Christodoulakis, N. (2014), “Electoral misgovernance cycles: evidence from wild fires and tax evasion in Greece”, *Public Choice*, 159(3), 533-559.

Tsimiklis G. (2012), “Offshore location decision and economic crisis (The case of Greece)”.

Vousinas G. (2017), “Shadow economy and tax evasion. The Achilles heel of Greek economy. Determinants, effects and policy proposals”, pp. 146-150.

TaxFoundation (2022), “Taxes in Greece”.

OECD. *Revenue Statistics 2021 – Greece*.

Δημήτρης Γκίνογλου (2017), *Φορολογική Λογιστική*, Τόμος Α & Β', 2^η Έκδοση.

Κοψιάτης Ανδρέας. (2016), *Επιβεβλημένη η φορολογική ισότητα*.